

ÅRSRAPPORT
04:

Automater – fra medvind til motvind (side 6)

Marked i endring (side 8)

Alle store stjerner har vært små. Intervju med Ole Gunnar Solskjær (side 10)

Kraft i kompetanse (side 14)

Spill krydrer hverdagen (side 16)

Har drømmen en sjanse i en ny virkelighet?

 NORSK TIPPING

04:

HØYDEPUNKTER

INNHold:

- 4 Reidar Nordbr jr. – Har drømmen en sjanse i en ny virkelighet? Det er nå grunnlaget for et samfunnsmessig forsvarlig spillmarked kan legges.
- 6 Automater – fra medvind til motvind. Storting og regjering har møtt motbør i bestrebelsene på å skape et nytt, attraktivt og ansvarlig spillmarked i Norge.
- 8 Marked i endring. Den statsdrevne spill-industrien er over hele verden under press fra private aktører som vil høste gevinster i et attraktivt marked. Norge er intet unntak.
- 10 Alle store stjerner har vært små. Ole Gunnar Solskjær bidrar til at flere barn og unge i Kristiansund får muligheten til å realisere sine drømmer.
- 14 Kraft i kompetanse. Norsk Tipping satser systematisk og bredt på kompetansebygging og fornyelse.
- 16 Spill krydrer hverdagen. Undersøkelse viser at Norsk Tippings spill gir stimulans i hverdagen og bidrar til økt livsglede.
- 18 Norsk Tippings spill 2004
- 20 Årsberetning
- 24 Årsregnskap med noter
Resultat (24)
Balanse (25)
Kontantstrøm (26)
Noter (27)
Revisjonsnotat (31)
- 32 Samfunnsrapport for Norsk Tipping
- 40 Intellektuell kapital
- 42 Statistikk og verdiskapning
- 44 Virksomhetsstyring
- 46 Organisasjon

Ansvarlig utgiver: Norsk Tipping
Ansvarlig redaktør: Peer Jacob Svenkerud
Redaktør: Bjørn Takle
Konsept og design: Cobra
Illustrasjon: Lene Jacobsen
Foto: Flemming Støldal, Dag Thorenfeldt, Ronny Sletten og Getty Images
Trykk: RK Grafisk
Papir: Highland

www.norsk-tipping.no

jan. + feb.

18-ÅRS ALDERSGRENSE PÅ ODDSEN

1. januar innførte Norsk Tipping 18-års aldersgrense på Oddsen. Årsaken er stadig økende kunnskap om uheldig spilladferd blant unge på Oddsen. Utviklingen var ikke i tråd med Norsk Tippings intensjoner om å forvalte spill på en sunn og ansvarlig måte, og følgelig en utvikling selskapet ønsket å motvirke.

ØKT TOPPGEVINST PÅ FLAX-LODD

Mandag 5. januar lanserte Norsk Tipping Flax-lodd med toppgevinst på én million kroner. Tidligere var 500 000 kroner det høyeste beløpet man kunne vinne på Flax. Mandag 12. januar, på dagen én uke etter lanseringen, skrapte en 30-åring fra Rælingen seg fram til tidenes første Flax-million.

ODDSEN 10 ÅR

1. februar var det ti år siden Norsk Tipping introduserte Oddsen for det norske folk. Spillet der teft, flaks og kunnskap om sport og spill tilfører ekstra spenning rundt idrettsopplevelser ble lansert 14 dager før OL-ilden ble tent på Lillehammer. Oddsen tok over etter Måltips, og har helt siden starten vært en stor suksess. Spillerne fikk være med på feiringen ved at Norsk Tipping la 100 000 kroner ekstra i premiepotten på hvert spillobjekt på Oddsbomben hver dag mellom 3. og 9. februar 2004.

AVTALEN MED NFF FORNYES

Norges Fotballforbund (NFF) og Norsk Tipping ble enige om en samarbeidsavtale for årene 2004 og 2005. Avtalen innebærer en videreutvikling av et langt og nært samarbeid mellom norsk fotball og Norsk Tipping.

mai

Fra og med 7. mai tilbød Norsk Tipping sine spillere høyere odds på Langoddsen. Det er selvfølgelig fortsatt spillernes jobb å plukke ut kampene og tippe riktig, men Norsk Tipping ga sitt bidrag til en større premie ved å øke den såkalte teoretiske tilbakebetalingsandelen fra 80 til 85 prosent. Det betyr at Norsk Tipping nå setter høyere odds i mange av kampene på Langoddsen, og at spillerne dermed kan oppnå høyere premie.

jun.

2,9 mrd.

overlevert til over-skuddsmot-takerne.

jun.

NYE SPILLEAUTOMATER KLARE

3. juni rullet de første av Norsk Tippings nye gevinstautomater ut fra fabrikken i Sverige. De nye og mindre aggressive automatene fikk navnet Multix, og er ment å skulle erstatte dagens spilleautomater. Knappt ett år etter at Stortinget besluttet at Norsk Tipping skulle bli eneoperatør på markedet for gevinstautomater i Norge, var altså de første modellene klare.

NORSK LOTTERIDRIFT (NLD) STEVNER STATEN

NLD gjorde som NOAF (Norsk Lotteri og Automatbransje Forbund) gjorde i august 2003 og stevnet staten med påstand om at staten ikke kan forby entreprenører som er autorisert av lotterimyndighetene å fortsette sin virksomhet, og heller ikke har adgang til å avslå søknader med den begrunnelse at Norsk Tipping har enerett på oppstilling og drift av gevinstautomater i Norge. I tillegg krevde de midlertidig forføyning der staten forbys å iverksette automatmonopolet inntil en rettskraftig dom foreligger.

DRØMMESTIPEND TIL UNGE KUNSTNERE

Norsk Tipping delte sammen med Norsk kulturskoleråd ut Drømmestipendet til 100 unge norske kunstnere. Stipendet er på 10 000 kroner.

aug.

NYTT KUNDESENTER FOR MULTISPILL

Norsk Tipping åpnet kundesenter på Fagernes. Kundesenteret er en serviceenhet som hovedsakelig tar imot henvendelser fra lokalinnhavere og kunder angående automatene. På sikt skal kundesenteret også ivareta de samme funksjoner som selskapets etablerte Kundeservice i Hamar.

LOV OM OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Norsk Tipping ble underlagt lov om offentlige anskaffelser. Selskapet ser situasjonen som en mulighet til ytterligere optimalisering av innkjøpsfunksjonen.

NYE SPILLEAUTOMATER UTPLASSERES

26. august ble de første nye spilleautomatene fra Norsk Tipping utplassert på utestedet Harveys i Oslo. I første omgang ble fem Multix-automater satt i drift.

04:

HØYDEPUNKTER

aug. + sep.

NORSK TIPPING FÅR "MAKE"-PRIS

Norsk Tipping ble kåret til en av Europas 10 "Most Admired Knowledge Enterprises" (MAKE), på lik linje med selskaper som BP, Nokia, Shell, Siemens og andre betydelige europeiske selskaper. Næringslivsledere og eksperter innen kunnskapsledelse vurderer hvilke selskaper som ligger lengst fremme når det gjelder å skape en kunnskapsdrevet kultur og lærende organisasjon, utvikle medarbeidere, levere ledende kunnskapsbaserte produkter og tjenester og omskape kunnskap til verdier for aksjonærer/samfunn. Norsk Tipping ble vurdert som det beste selskapet når det gjelder å maksimere verdien av selskapets intellektuelle kapital.

INNFØRING AV LYKKETALLPOTT

Onsdag 18. august ble det innført Lykketallpott i Viking Lotto. Før hovedtrekningen blir det hver onsdag trukket ut et lykketal blant de 48 kulene i trekningmaskinen. Lykketallet trekkes ut elektronisk, og dersom samme tallet trekkes ut når hovedtrekningen starter, utløser dette den nye Lykketallpotten. Potten fordeles på 1. premievinnerne. Dersom lykketallet ikke blir trukket ut, blir Lykketallpotten overført til påfølgende uke. Rekkeprisen ble samtidig satt opp fra tre til fire kroner.

4 314 SPILLTERMINALER SKIFTET UT

Torsdag 26. august ble Norsk Tippings største enkeltstående prosjekt siden 1992 offisielt avsluttet. I alt 4 314 spillterminaler ble i løpet av fem måneder skiftet ut hos kommisjonærer fra Svalbard i nord til Mandal i sør. Sist ute med å få ny terminal var mannskapet på Ekofisk-plattformen.

okt. + nov.

KLASSIKERPRISEN FOR GOD DESIGN

Norsk Designråd tildelte Norsk Tipping klassikerprisen for god design. Juryens begrunnelse var at Norsk Tippings symbol er et logoikon som står like sterkt i dag som da det ble lansert i 1990.

NLD FÅR MEDHOLD I SITT KRAV

Borgarting Lagmannsrett behandlet anken fra NLD om midlertidig forføyning, og ga NLD medhold i sitt krav om at Staten forbyr å iverksette automatmonopolet inntil rettskraftig dom foreligger.

KAMPANJE MOT MOBBING

Norsk Tipping tok initiativet til å starte kampanjen "På lag mot mobbing" sammen med NFF (Norges Fotballforbund) og tippeligaklubbene. Ved å bruke de største profilene fra norsk toppfotball som rollemodeller og til å fronte saken bl.a. mot skoleelever, ønsker vi å bidra til å redusere dette stadig økende problemet blant barn og unge.

okt.

okt.

150 mill.

skal oppnås i innkjøpsreduksjoner innen 2007 gjennom etablering av prosjektet "Program 150", et program for ytterligere effektivisering av innkjøpsrutinene.

Dom ble avsagt i Oslo Tingrett og Norsk Lotteri og automatbransje forbund (NOAF)/Norsk Lotteridrift (NLD) ble gitt medhold i sine påstander, med unntak av kravet om midlertidig forføyning som ble avvist. NLD anket saken til Borgarting Lagmannsrett. (Mer om saken, side 6)

Norsk Tippings visjon er å gi drømmen en sjanse. Drømmen om nye muligheter og en mer givende framtid er en viktig ingrediens i menneskers liv, og en drivkraft for utvikling og framgang i samfunnet. Vår oppgave er å gi næring til denne drømmen, slik at spillerne får en god opplevelse samtidig som samfunnet får nytte godt av overskuddet som skapes.

– Å fremme spilleglede og overskudd og samtidig være garantist for et ansvarlig og sunt norsk spillemarked, er Norsk Tippings viktige og krevende rolle.

des.

UTRULLINGEN AV SPILLEAUTOMATER UTSETTES

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland avholdt pressekonferanse hvor hun opplyste at dagens automatordning forlenges med seks måneder, og at Norsk Tippings utrulling av automater utsettes inntil videre.

På bakgrunn av kjennelsen i Borgarting Lagmannsrett 31. november 2004 innstilte Norsk Tipping driften på alle Multix-automatene i pilotprosjektet. I tillegg ble planene om utplassering av de nye automatene stanset inntil en rettskraftig dom foreligger.

SVANEMERKING AV TIPPEKUPONGEN

Norsk Tipping har sammen med Strålfors sørget for at tippekuponger og oddsprogram i framtiden blir trykket på en miljømessig god og forsvarlig måte. Fredag 10. desember ble dette markert i en Narvesen-kiosk i Oslo, hvor miljøvernminister Knut Arild Hareide fikk overrakt den første svanemerkede kupongen sammen med den første tippekupongen som ble produsert i 1948. Hareide håper flere bedrifter i framtiden vil følge Norsk Tippings eksempel.

HOVEDTALL

Mill. kr	2004 ¹⁾	2004 ²⁾	2003	2002	2001	2000
Prosentene er i forhold til spillinntektene						
Spillinntekter	9 617	9 612	9 743	9 734	8 607	8 277
Premieandeler	5 010	5 008	5 193	5 281	4 495	4 294
Premieandeler %	52,1 %	52,1 %	53,3 %	54,3 %	52,2 %	51,9 %
Spillprovisjoner	699	698	715	724	647	630
Spillprovisjoner %	7,3 %	7,3 %	7,3 %	7,4 %	7,5 %	7,6 %
Driftsresultat ³⁾	2 707	2 935	2 885	2 913	2 719	2 647
Driftsmargin % ³⁾	28,1 %	30,5 %	29,6 %	29,9 %	31,6 %	32,0 %
Årsresultat	2 748	2 978	3 069	3 096	2 847	2 764
Resultatgrad %	28,6 %	30,9 %	31,5 %	31,8 %	33,1 %	33,4 %
Antall ansatte 31.12	373	331	312	299	289	273
Antall kommisjonærer 31.12	3 847	3 847	3 840	3 849	3 846	3 801
Antall terminaler 31.12	4 364	4 364	4 379	4 386	4 343	4 251
Gjennomsnittlig antall automater i pilotdriften	23					

¹⁾ År 2004 inkl. inntekter og kostnader fra automatdivisjonen (pilotdrift i ukene 35 – 49)

²⁾ År 2004 ekskl. inntekter og kostnader fra automatdivisjonen

³⁾ Ekskl. overføringer fra fond

h ar drømmen en sjanse i en ny virkelighet?

Reidar Nordby jr., Adm. direktør

Sverige

Fakta om automatspill:

Enerett	Ja
Total omsetning i NOK mill	6 670
Omsetning per capita i NOK	740

Norge

Fakta om automatspill:

Enerett	Nei
Total omsetning i NOK mill	26 300
Omsetning per capita i NOK	5 730

Det norske spillmarkedet står foran et veiskille. Spørsmålet er om den private spillindustrien vinner fram med sin motstand mot enerettsmodellen eller om grunnlaget for et samfunnsmessig forsvarlig spillmarked nå skal legges. Det er all grunn til å følge med på hva som skjer framover. Det er nå det norske spillmarkedets framtid avgjøres.

FOTO: FLEMMING STØLDAL

Det er virkelig et fundamentalt spørsmål, ikke bare for Norsk Tipping, men først og fremst for det norske samfunnet. Skal vi akseptere at en privat spillautomatbransje fortsetter å jage de betydelige profittmulighetene som ligger i automatspill – og i kjølvannet etterlate seg sosiale problemer? Eller skal vi – slik tilfellet er i Sverige, Finland og en rekke andre europeiske land – få denne virksomheten inn i ansvarlige og oversiktlige former for å dempe de stadig økende sosiale problemene med spilleavhengighet og kriminalitet?

Det er dette verdivalget automatsaken står om. Det er et faktum at den fragmenterte spillautomatbransjen ikke har tatt nødvendige sosialpolitiske hensyn for å møte de økende samfunnsproblemene knyttet til bransjens enorme vekst. Tvert i mot – intern konkurranse har ført til enda flere og mer aggressive automater, plassert på strategisk valgte steder som eksponerer dem for flest mulig og gjør kontrollen med 18-årsgrensen vanskelig å overholde.

Vi tror at samfunnet er tjent med streng kontroll og styring med automatspill, og vi er sikre på at den beste måten å oppnå dette på er å gi Norsk Tipping enerett på automattedrift i Norge. For det første vil vi som heleid

statselskap være et effektivt redskap for å gjennomføre den spillpolitikken myndighetene ønsker. Med vår nettverksbaserte løsning vil man dessuten ha full oversikt over aktiviteten på enhver automat, og samtidig ha muligheten til å gjennomføre umiddelbare endringer i hele nettverket ved hjelp av noen få tastetrykk. Ettersom hele overskuddet fra Norsk Tippings spill går til lag og foringer via tippesnøkkelen, er det mulig å redusere antallet automater med nærmere 40 prosent og opprettholde overskuddet i forhold til 2001-nivå. Dersom vi får sjansen til å fullføre automatprosjektet i sin fulle bredde, vil vi redefinere hele det norske spillmarkedet og skape en ny, attraktiv og ansvarlig spillarena som kommer hele samfunnet til gode.

Turbulensen skapt av automatsaken har selvsagt påvirket oss i Norsk Tipping. Presset har vært betydelig, både fra innenlandsk og utenlandsk hold. Som man kan forvente når store penger står på spill for private interesser, har media vært brukt aktivt for å vinne krigen. Men Norsk Tipping har stått støtt i blåsten. Det siste året har vist hvor viktig det er å ha et robust fundament av lovverk, rutiner og systemer som står for en støyt og som sikrer ansvarlig drift hver eneste dag. Dette er deler av den grunnmuren som befolkningens tillit til Norsk Tipping

er bygd på. Vi er da også trygge på at vi har befolkningen bak oss i automatsaken. I en undersøkelse vi gjennomførte i desember 2004, svarte 8 av 10 spurte at de tror dagens spilleautomater har negative konsekvenser for samfunnet. Det er en bekreftelse på at folk flest stiller seg bak myndighetenes ønske om et automatmarked som ikke har store negative følger for hundretusener av nordmenn. Dette gir også inspirasjon til å fortsette forberedelsene til å levere den banebrytende løsningen som Stortinget og regjeringen har bestilt, og som samfunnet venter på.

Å arbeide for et ansvarlig spillmarked er ikke ensbetydende med å grave seg ned i skyttergraver og forholde seg til gamle sannheter. Tvert i mot – samfunns- og markedsutviklingen gjør kontinuerlig fornyelse og utvikling stadig viktigere. For Norsk Tipping gjelder dette på alle områder, og vi ser ingen motsetning mellom det å være framtidsrettet og det å være ansvarlig. Derfor jobber vi hver eneste dag med å skape bedre spillopplevelser, utvikle relasjonene til kundene og kommunisere kreativt og konstruktivt med alle våre interessenter. Vi tror at evnen til å se framover og ha oppmerksomheten rettet mot mulighetene som teknologi og trender gir, vil være avgjørende for vår suksess framover. Fornyelse har også i aller høyeste grad kjennetegnet 2004, også om vi ser bort fra automatprosjektet. Utplassering av nye spillterminaler, videreutvikling av en rekke av spillene, trimming av kostnadene, systematisk satsing på kompetanseutvikling og endret organisering er noen eksempler på dette.

Framtidsrettet tenking har også ligget til grunn for aktivitetene i to av våre datterselskaper. Disse ble etablert for noen år siden på områder som vi hver for seg anser å

være særdeles viktige for selskapets langsiktige evne til å oppfylle sitt mandat. Gjennom Fabelaktiv behersker vi TV-mediet fullt ut og evner å formidle det viktige spennings- og underholdningselementet som ligger i trekningene. Gjennom Spillverdens datterselskap Buypass, har vi utviklet en sikker løsning for identifikasjon og betaling over Internett som ingen andre leverandører per i dag kan gi oss. Selv om begge selskapene også selger sine tjenester og teknologier til andre, er det Norsk Tippings behov for å sikre framtidig slagkraft og posisjon i spillmarkedet som har vært avgjørende for prioriteringer og aktiviteter.

Norsk Tippings visjon er å gi drømmen en sjanse. Dette gjelder ikke bare spillernes drømmer om å vinne – men også drømmen om et samfunn der spillvirksomheten foregår i ansvarlige former og er til beste for hele nasjonen. I dette ligger det for Norsk Tipping en forpliktelse til både å ta publikums behov for spill og underholdning på alvor og samtidig være en garantist for et ansvarlig spillmarked i Norge. Så får tiden vise hvilken rolle Norsk Tipping skal ha i automatmarkedet og hvilken plass drømmen får i den nye virkeligheten, etter at den juridiske og politiske behandlingen av automatspørsmålet er gjennomført. Sikkert er det at betydelige verdier står på spill.

I en slik situasjon er det tilfredsstillende å vite at selskapets kompetanse er ytterligere styrket og at det er sterk fokus på sosial ansvarlighet, lønnsomhet og eierstyring. Det er en samlet og robust organisasjon som gleder seg til utfordringene framover!

f inland

Fakta om automatspill:

Enerett	Ja
Total omsetning i NOK mill	5 305
Omsetning per capita i NOK	1 030

d danmark

Fakta om automatspill:

Enerett	Nei
Total omsetning i NOK mill	11 250
Omsetning per capita i NOK	2 080

Automater – fra medvind til motvind

ILLUSTRASJON: LENE JACOBSEN

Storting og regjering har møtt motbør i bestrebelsene på å skape et nytt, attraktivt og ansvarlig spillmarked i Norge. Spørsmålet er hvilken vei vinden blåser til slutt, etter beslutningen om å forlenge dagens regime fram til 30. juni 2005.

I august 2004 lanserte Norsk Tipping en type gevinstautomater verden ikke hadde sett maken til. Automatene fikk navnet Multix – som symboliserer mangfold og muligheter. Mangfold i form av ny banebrytende teknologi og et helt nytt spilltilbud med stor variasjon og bredde – muligheter i kraft av full kontroll på pengestrømmer og spillaktivitet gjennom et sentralt datasystem, hvor også spill og andre parametere kan endres på sekunder. Løsningen skulle lanseres i januar 2005, samtidig som de gamle gevinstautomatene skulle fjernes. En kjennelse om midlertidig forføyning fra Borgarting Lagmannsrett førte imidlertid til at staten måtte utsette gjennomføringen av Stortingsvedtaket inntil en rettskraftig dom foreligger.

Automatsaken preget hele Norsk Tippings virksomhet, både på godt og vondt, i året som gikk. Det var en stor omdømmemessig utfordring å skulle ta over et marked som har vært knyttet til spilleavhengighet og kriminalitet. En undersøkelse Norsk Tipping utførte både i juni og i desember viste at åtte av ti nordmenn er negative til dagens automatmarked. De mener automatene hovedsakelig har negative konsekvenser for samfunnet. Dette er også noe av bakgrunnen for at Stortinget i juni 2003 vedtok en lovendring for å rydde opp i markedet og gi Norsk Tipping enerett på drift av spilleautomater fra 2005.

Største utfordring i selskapets historie

Automatsatsingen har vært den største økonomiske og omdømmemessige utfordringen i selskapets historie.

Kontrakten med den svenske leverandøren Essnet Interactive til en verdi av ca. 800 millioner kroner er den største noensinne inngått av Norsk Tipping. I tillegg til investeringen i automater og et nytt system, skulle også Norsk Tipping bruke 933 millioner av sine fond til kompensasjon for bortfall av inntekter til overskuddsformålene i 2005.

Som følge av den midlertidige forføyningen har dagens automatoperatører fått tillatelse til å fortsette sin virksomhet fram til 30. juni 2005, noe som innebærer at kravet om kompensasjonsmidler bortfaller.

Prosessene både i ESA og norsk rett mot staten har ført til at Norsk Tipping har fått mye negativ oppmerksomhet og omtale gjennom media – selv om selskapet ikke har vært direkte part i disse sakene. Det har også blitt avslørt kampanjer fra aktører i automatbransjen. Lag og foreninger har blitt mobilisert til å protestere mot Norsk Tippings overtagelse av markedet. Både Norges Idrettsforbund og Røde Kors tok imidlertid sterk avstand fra denne kampanjen.

Voldsomt tidspress – men lansering som planlagt

Fra kontrakten med Essnet Interactive ble inngått til den første Multix-automaten ble løftet av samlebandet i juni 2004 tok det syv måneder. Hele prosessen fra idéskisser til ferdige prototyper ble gjennomført i denne korte perioden. Multispill ble etablert i Norsk Tipping, som den aller første divisjonen i selskapets historie. Divisjonen bestod

2003 - 2005:

AUTOMATSAKEN I KORTE TREKK

Juni 2003:

- Stortinget vedtar å gi Norsk Tipping enerett

August 2004:

- Norsk Tipping utplasserer første Multix-automater

November/Desember 2004:

- Oslo Tingrett kjenner Stortingsvedtaket ugyldig
- Borgarting Lagmannsrett gir automatbransjen medhold i krav om midlertidig forføyning
- Regjeringen beslutter å videreføre dagens oppstillingstillatelser til 30. juni 2005

av over 40 faste medarbeidere i tillegg til konsulenter engasjert på kortidskontrakter.

Det var et voldsomt press for å ferdigstille løsningen i henhold til tidsplanen. Lanseringen fant sted 26. august på Harveys sportsbar i Oslo, med et stort pressekorps og mange inviterte gjester til stede. Begivenheten markerte samtidig startskuddet på en viktig pilotperiode hvor de nye Multix-automatene skulle testes ut.

Positive erfaringer fra pilotstedene

En viktig forutsetning for at Norsk Tipping kunne starte utrulling av de nye Multix-automatene i januar 2005 var at det ble avsatt god tid til å teste ut automatene. Alle potensielle feil og mangler skulle elimineres før endelig lansering. Høsten 2004 var derfor en viktig pilotperiode for Multispill, med omfattende testing av automater både hos Norsk Tipping og hos 26 utvalgte lokalinnhavere i Oslo, Hamar og Lillehammer. En viktig forutsetning for valg av oppstillingsplasser var at lokalinnhaverne ikke kunne ha konkurrerende automater i lokalet – av den enkle årsak at piloten skulle simulere hvordan driften ville bli når Norsk Tipping overtok hele markedet, som da ikke ville være konkurranseutsatt.

Innføringen av verdibevis i stedet for klingende mynt, lengre spillsekvenser, bredere spillportefølje, lavere toppremie og kontroll av aldersgrense var klart uttrykt som premisser i Stortingsvedtaket. Multix-automatene har på alle måter vært i tråd med myndighetenes intensjoner.

Noen av resultatene som ble avdekket i testperioden var lavere omsetning, bortfall av spillere med uheldig spilladferd, lavere innsats og kortere spilletid ved automatene. I tillegg ble kontrollen av 18-årsgrensen vesentlig forbedret. Tilbakemeldinger fra pilotstedene bekrefter også at Multix framstår som mindre aggressiv og mer underholdende enn de gamle automatene.

Henvendelser i forbindelse med Multix-automatene ble håndtert av en nyopprettet kundeserviceavdeling på Fagernes. Totalt sett har erfaringene vært positive og gitt viktige innspill til forbedringer i den endelige løsningen som settes i kommersiell drift.

Konsekvenser av de pågående prosessene

Selv om Norsk Tipping ikke har vært part i de pågående sakene mellom staten og operatørbransjen, har både ESA-saken og den norske rettsaken hatt stor innvirkning på selskapet. En analyse av medieklipp for 2004 viser at det hersker stor forvirring om rollefordelingen mellom Norsk Tipping og staten. En følge av dette er at Norsk Tipping har blitt skyteskive og fått urettmessig mye negativ fokus. Fra Norsk Tippings side har det vært viktig å holde en lav profil i denne saken, siden selskapet eies av staten og er deres redskap til å regulere spillmarkedet. Norsk Tipping har hatt fokus på den tekniske løsningen, mens Kultur- og kirkedepartementet har ansvar for den politiske delen. Konsekvensene av dommen i Oslo Tingrett og kjennelsen i Borgarting Lagmannsrett, som imøtekom bransjens krav om midlertidig forføyning, var at Norsk Tipping besluttet

å stoppe alle aktiviteter med øyeblikkelig virkning. Den 8. desember kl 1600 ble samtlige 64 automater i pilotdrift koblet fra serveren i Hamar. Påfølgende dag redegjorde statsråd Valgerd Svarstad Haugland for regjeringens beslutning om å videreføre dagens oppstillingstillatelser til 30. juni 2005, i påvente av en videre rettslig avklaring.

Styret i Norsk Tipping vedtok i desember en revidert tiltaksplan som følge av utsettelsen. I hovedsak gikk denne ut på å fortsette viktige prosjekter som planlagt, mens deler av driften nedskaleres til et minimum i påvente av videre instruksjoner fra Kultur- og kirkedepartementet.

markedsandel 1995 **45 %**

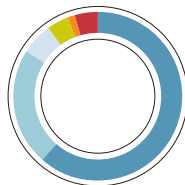
markedsandel 2000 **37 %**

markedsandel 2004 **23 %**

Markedsandeler spillmarkedet 2004

● Automatmarkedet *)	26 300 mill	61,5 %
● Norsk Tipping	9 617 mill	22,5 %
● Hestespill	2 623 mill	6,1 %
● Bingo **)	1 800 mill	4,2 %
● Lotterier/andre spill **)	624 mill	1,5 %
Sum Innenlandske spill	40 964 mill	95,8 %
● Spill utenlandske nettsteder **)	1 800 mill	4,2 %
Totalt	42 764 mill	100,0 %

*) Omsetningen er anslått av Lotteritilsynet og er eksklusiv Norsk Tippings automater

**) Omsetningen er anslått av Lotteritilsynet

marked i endring

Pengespill er en svært attraktiv industri, og markedet er i vekst verden over. Den statsdrevne spillindustrien er under stadig større press fra private aktører som vil inn på dette markedet. Veksten i pengespillmarkedet er i stor grad drevet av automater, internettbaserte spill og øvrige høyfrekvensspill. Dette fører til at inntektene fra spill i Norge i større grad enn tidligere havner hos private aktører. Norsk Tipping har nå kun 23 prosent markedsandel på spill i landet, så det ofte negativt omtalte monopolet til Norsk Tipping utgjør ikke på noen måte en dominerende andel av markedet.

ILLUSTRASJON: LENE JACOBSEN

Norsk Tipping møter konkurranse fra nye spill og produkter som markedsføres gjennom tradisjonelle og nye kanaler. Spillene som er i sterk vekst er høyfrekvensspill som tilbyr større grad av involvering, og som enten har ekstremt høye premier og liten vinnerjansje eller lave premier og store vinnerjanser. Automater og internettspill står alene for hele 92 prosent av økningen i totalmarkedet fra 2000 til 2004. Veksten i denne perioden var på 22 milliarder kroner – 20 av disse ble omsatt på automater og internett.

Øvrige underholdningstilbud, eller det såkalte substituttuniverset, har også vokst kraftig de senere år. Det er ikke slik at pengespill kun konkurrerer med pengespill. Nye generasjoner har andre preferanser enn tidligere, og krever nye aspekter ved underholdningstilbudet. Opplevelse og direkte involvering er viktige faktorer ved dagens vinnere i underholdningsmarkedet. PC- og konsollspill er blant annet blitt mer populært enn film. Underholdningsspill er nærmest blitt idrett – med solide pengepremier til de beste spillerne. Det arrangeres store mesterskap innen forskjellige underholdningsspill, og det er opprettet egne nasjonale og internasjonale ligaer innenfor de mest populære spillene.

En miks av involvering og premier er med andre ord et sterkt virkemiddel i kampen om kundens oppmerksomhet. Konkurranser og premier er et stadig mer utbredt virkemiddel hos kommersielle aktører innen TV, aviser og øvrige kanaler. Interaksjon og konvergens mellom

flere medier og kanaler er også viktige begreper i dagens marked. I Norge har nå alle de største TV-kanalene egne programmer drevet av kommunikasjon fra seer til seer og fra seer til programleder gjennom SMS og Internet.

Den økte konkurransen er i seg selv ikke problematisk for Norsk Tipping. Det skjerper sansene og bidrar til innovasjon og økt produktivitet. Mer bevisste og krevende kunder gir stadig større utfordringer til utvikling av spill og underholdningstilbud. Samfunnsmessig bidrar imidlertid den sterke konkurransen til å skape problemer, både i form av sterk økning av uheldig spilladferd som følge av nye og langt mer aggressive former for spill, og tapte inntekter til samfunnsnyttige formål. Penger som tidligere gikk uavkortet til idretts- og kulturformål i Norge havner nå hos private nasjonale og internasjonale aktører.

Det beste eksemplet nasjonalt på hvordan private interesser og økt konkurranse sammen kan skape samfunnsproblemer, finner vi innenfor automatmarkedet. Mange private aktører, hvorav flere drives av utsikten til stor økonomisk gevinst heller enn et ønske om å skape verdier i samfunnet, har ført til uthuling av forskrifter og uheldig utplassering av automater i områder uten mulighet for kontroll av 18-årsgrensen. Dette er en sterkt medvirkende årsak til at mer enn 50 000 nordmenn ifølge en SIRUS-undersøkelse fra 2003, har problemer med pengespill. Utviklingen i det norske spillmarkedet viser at veksten i hovedsak er å finne innen bransjen som styres av

private aktører. Mens automatbransjen sto for 84 prosent av veksten mellom 2000 og 2004, var det en sunn og moderat vekst hos Norsk Tipping, som sammen med Norsk Rikstoto primært skal drive spill på vegne av den norske stat. Norsk Tipping har stått for 6 prosent av økningen i markedet i tilsvarende periode. Spill på gevinstautomater utgjør dermed den dominerende delen av omsetningen.

Ifølge anslag fra Lotteritilsynet brukte nordmenn 26,3 milliarder kroner på automatspill i 2004, mot 22,8 milliarder kroner i 2003. Dette utgjør en vekst på 15 prosent, mens veksten året før var på 48 prosent. Nordmenn brukte 9,6 milliarder kroner på Norsk Tippings spill i 2004. Dette er en tilbakegang på én prosent fra året før. 1,8 milliarder kroner ble satset på utenlandske nettsted. Spill på disse nettstedene er estimert på bakgrunn av målinger Opinion utførte for Lotteritilsynet gjennom året. Dette er en økning på 400 millioner, eller 30 prosent, i forhold til 2003. Internettmarkedet domineres av utenlandske bookmakere og private tilbydere av casino og pokerspill.

Konklusjonen er at målet om moderat vekst og en kontrollert bransje fungerer bedre der hvor myndighetene faktisk har kontroll over markedet. Dette betyr også at en enerettsmodell for spilleautomater vil være det best egnede virkemiddelet for å redusere omfanget av de sosiale problemene knyttet til uheldig spilleadferd.

Alle store stjerner har vært små

Som liten var Ole Gunnar Solskjær slik som guttunger flest i Kristiansund – en ivrig liten tass på løkka med en drøm om en gang å bli fotballstjerne.

I dag er Ole Gunnar stor stjerne på "drømmenes teater" i Manchester, men han glemmer aldri hvor grunnlaget ble lagt. Nå engasjerer han seg for å få bygd et nytt, flott idrettsanlegg i hjembyen. Han ønsker at nye generasjoner skal få muligheter til å glede seg over idretten og få enda større forutsetninger for å realisere drømmen om suksess.

FOTO: FLEMMING STØLDAL

Clausenengen, klubben som har fostret opp fotballstjerner som Ole Gunnar Solskjær, Øyvind Leonhardsen og Trond Andersen, begynte i 1998 planleggingen av en ny flott fotballhall i Kristiansund. I utgangspunktet et umulig prosjekt for en klubb av Clausenengens format, men med hjelp fra Ole Gunnar og tippemidler ser det nå ut til at klubben kan få realisert sitt ambisiøse mål.

– Idrett konkurrerer med en rekke andre underholdningstilbud, og konkurransen om barnas gunst blir stadig større. Dermed er det i langt større grad enn tidligere viktig å skape gode forhold for utøvelse av idrett. Det er faktisk viktig med tanke på å rekruttere både nye utøvere og trenere. Siden jeg er oppvokst på vestlandet, har jeg selv erfart hvordan dårlig vær og elendige forhold kan ødelegge lysten for mange. Det kreves langt mer av forholdene nå enn da jeg vokste opp. Jeg husker blant annet at foreldrene våre måtte parkere med lysene på langs banen for at vi skulle se noe

når vi spilte på mørke høst- og vinterkvelder. Men det syntes vi var helt greit, for vi hadde på langt nær så mange alternativer til aktiviteter som barn og unge har i dag.

Dersom den nye hallen blir en realitet, skal den være med å bidra til at lysten på å spille fotball blir like stor hele året gjennom. Samtidig vil den forhåpentligvis være med å gjenskape både barnas og foreldrenes engasjement. Dette er faktorer Ole Gunnar mener er svært viktige.

– Det er trist når usunne interesser drar ungdom og barn bort fra idretten. Jeg har inntrykk av at stadig flere havner i uføret som følge av at de kommer inn i miljøer hvor alkohol og narkotika er en del av hverdagen, og at stadig yngre prøver rusmidler. Det er sunt å være med i et idrettslag. Det skaper samhold, gode holdninger og god kultur. Idrettslagene representerer med andre ord en viktig del av samfunnsopplæringen, og foreldrenes engasjement og oppmuntring er kanskje viktigere

enn noen sinne. Det er nærmest en forutsetning at vi får foreldre til å bidra aktivt i idrettslagene, kjøre barna til trening og kamp og sette i gang tiltak som bedrer økonomien og dermed forholdene i klubbene. Belønningen kommer gjennom at barna får vokse opp i solide og trygge miljøer.

Ole Gunnar setter stor pris på det samfunnsbidraget som genereres gjennom Norsk Tippings spill, og vet hvor mye tippemidler har betydd for lokalsamfunn over hele Norge.

– Tippemidler er en absolutt nødvendighet dersom man skal kunne bygge haller og idrettsanlegg, og det er vel knapt et anlegg i Norge som er reist uten. Den nye hallen som er planlagt, skal legges i nærheten av ungdomsskolen og videregående slik at tilbudet ligger nærmest mulig dem som i all hovedsak kommer til å benytte seg av det. Tenk hva dette betyr for lokalsamfunnet – for en miljøskapende effekt et slikt samlingspunkt vil utgjøre.

Tipping og fotball har alltid opptatt Ole Gunnar Solskjær, og han avslører at han i tillegg til å oppleve spenningen også lærte en god del fotballfaglig av å se tippekamper.

– Da jeg var liten så jeg alle tippekampene sammen med pappa. Vi leverer fortsatt en felles 128-rekkers kupong hver uke, men det er spenningen ved å ha en kupong i tillegg til kampene, og ikke den store premien, som pirrer. Jeg husker jeg så en tippekamp hvor Liverpool spilte, og la merke til en av fintene til ett av mine store forbilder, Peter Beardsley. Han vrikket litt på hoftene og vips var

han forbi motspilleren. Etter kampen gikk jeg rett ut og øvde. Jeg trente på finten hele kvelden og den påfølgende søndagen, og mandag tok jeg den på trening. Treneren var kjempeimponert, og jeg selvsagt veldig stolt. Det er slik man utvikler seg teknisk som fotballspiller – ved å trene på nye triks og finter. Nå som jeg er skadet er det å observere andre en viktig kilde til inspirasjon og utvikling.

Ole Gunnar er redd begrenset med tid utgjør det største problemet for mange foreldre i dag, men tror at entusiasmen og gleden over

idrettsaktiviteter fortsatt er mulig å hente fram om man bare prioriterer litt annerledes, og om forholdene legges bedre til rette. Og det er dette han nå ønsker å bidra til i det miljøet han for mange år siden startet sin egen eventyrlige karriere. Kanskje dukker det med tiden opp en ny stjerne i den framtidige hallen i Kristiansund. – Når man er så privilegert at man får oppfylt sine drømmer, er det særdeles viktig at man aldri glemmer hvor man kommer fra, avslutter Ole Gunnar Solskjær.

Fordeling av overskudd i 2004

● Kultur	1 200 mill
● Idrett	1 200 mill
● SHR	199 mill
= Totalt	2 599 mill

Akkumulert overskudd 1948 – 2004

● Idrett	15,5 mrd
● Kultur	12,5 mrd
● Forskning	12,2 mrd
● Statskassen	2,0 mrd
● SHR	1,6 mrd
= Totalt	43,8 mrd

43,8 mrd.
totalt til overskuddsmotakerne 1948–2004

48-04

Kraft i kompetanse

Norsk Tipping er en kunnskapsbedrift som skaper resultater og verdier med utgangspunkt i den kompetansen og erfaringen selskapet besitter. Evne til utvikling vil i stor grad påvirke vår framtidige suksess. Derfor satser vi systematisk og bredt på kompetansebygging og fornyelse på en rekke områder.

I tråd med vårt mandat om å være sentral i utviklingen av et ansvarlig og attraktivt spillmarked i Norge, har vi gjennom mange år med kontinuerlig fornyelse og tilpasning til nye krav og forventninger, lagt grunnlaget for vår posisjon som det ledende kompetansemiljøet på spill i landet. Noen av stikkordene har vært ambisiøs teknologiutvikling, kontinuerlig videreutvikling av spillkonsepter og attraktiv kommunikasjon og formidling av spillopplevelsen gjennom spennende TV-trekninger – alt dette i kombinasjon med ufravelige krav til sikkerhet og ansvarlighet. Utviklingen de senere årene, med økende konkurranse fra mange hold og den eksplosive veksten innen automat- og internettspill, har vist at fornyelse er en viktig forutsetning for å kunne tilby det norske folk et attraktivt spilltilbud innenfor ansvarlige rammer – med en god verdiskaping som kommer samfunnet til gode.

Måling av intellektuell kapital

For å vite hvor man skal gå, må man først vite hvor man står. Derfor har Norsk Tipping hvert annet år siden 2000 systematisk målt og avgitt regnskap for selskapets intellektuelle kapital. Begrepet "intellektuell kapital" dekker de immaterielle verdiene selskapet besitter. Dette er verdier som ikke kommer fram i det tradisjonelle regnskapet, men som like fullt er viktige for å lykkes. Blant de elementene som måles i en slik IC-rating finner man ledelsens og medarbeidernes kompetanse og evne til utvikle seg og arbeide effektivt. Dette gir et godt utgangspunkt for de planer og programmer Norsk Tipping har for kompetanseutvikling. Regnskapet for intellektuell kapital er gjengitt på sidene 40 og 41.

En trenende organisasjon

I 2004 satte Norsk Tipping i gang et program for prestasjonsutvikling og leder trening, med spesielt fokus på å bedre evnen til å arbeide effektivt for å oppnå konkrete mål. Programmet omfatter alle lederteam i selskapet, og er særdeles praktisk orientert – hensikten er å "tren" i alle ledd og gjennom dette skape grunnlag for gode resultater, både på individ- og selskapsnivå. Treningen gjennomføres i samarbeid med Olympiatoppen/Senter for prestasjonsutvikling. Begrepet "en trenende organisasjon" beskriver også mer enn treningen relatert til mål og arbeidsoppgaver: Også på det fysiske planet legger Norsk Tipping vekt på trening. Selskapet vektlegger "Friskliv", og tilbyr ansatte hjelp og rådgivning når det gjelder kosthold, trening og annen fysisk aktivitet.

Internasjonalt samarbeid

Norsk Tipping framstår som et innovativt og framtidsrettet selskap i den internasjonale spillindustrien. Vi har gode spillkonsepter, teknologiske løsninger og kommunikasjon som får internasjonal anerkjennelse. Likevel er dette noe som ikke er utviklet i et vakuum. Spillindustrien er internasjonal, og Norsk Tipping legger stor vekt på å delta aktivt i det globale samarbeidet som statlige spill-selskaper har gjennom organisasjonen World Lottery Association (WLA). Dette er en arena for utveksling av informasjon og kompetanse, og dessuten et viktig forum for diskusjon rundt de felles utfordringer som statlige spill-selskaper møter

FOTO: DAG THORENFELDT

verden over. På forrige verdenskongress, som ble holdt i Durban i Sør-Afrika i november 2004, stod for eksempel samfunnsansvar og ansvarlighet sentralt på dagsorden. Adm. direktør i Norsk Tipping har innehatt vervet som president i WLA siden 2000, noe som har gitt selskapet viktige internasjonale impulser.

Internasjonale prosjekter

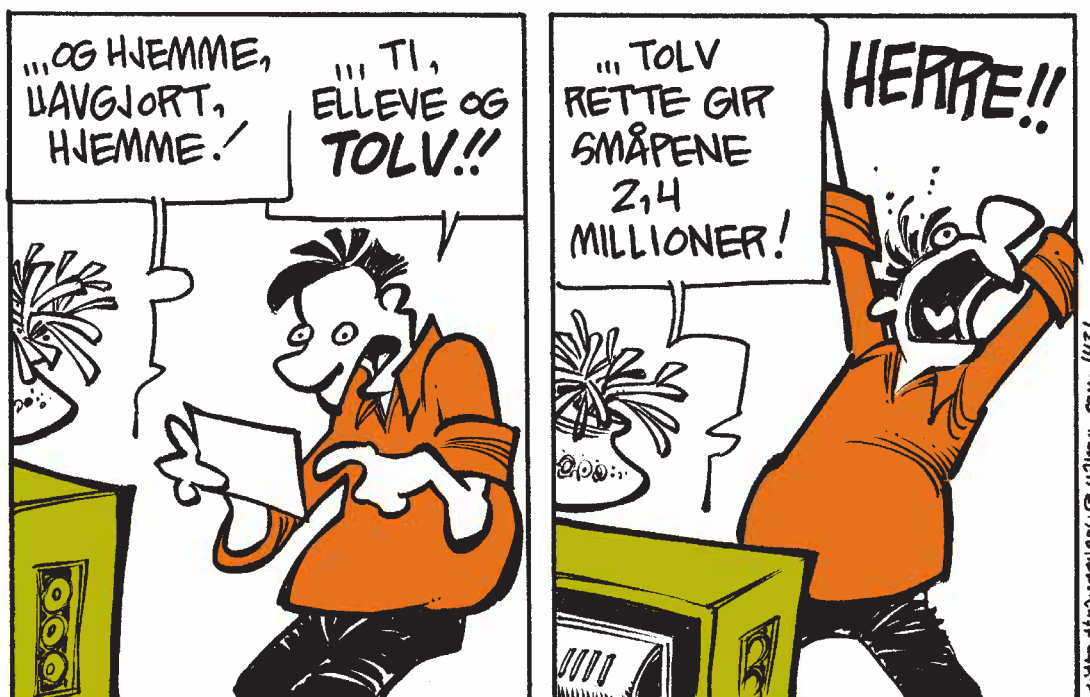
Norsk Tippings kompetanse er etterspurt i utlandet. Selv om konsulentvirksomhet utgjør en beskjeden del av virksomheten, gir enkeltstående prosjekter mulighet til å utnytte selskapets kompetanse samtidig som det gir nyttig læring og erfaring som kommer både enkeltmedarbeidere og selskapet til gode. Et eksempel er engasjementet på Sri Lanka, der Norsk Tipping gjennom sitt datterselskap Spillverden, har bidratt til etablering og drift av et statlig spill-selskap etter initiativ fra myndighetene i landet. Vår deltagelse har bakgrunn i Norges fredsengasjement i landet. Selskapet, Online National Lotteries, er nå i full drift og opererer og drifter Sri Lankas første online-system. Overskuddet går til utdanning for evnerik ungdom som selv ikke har råd til skolegang.

Kompetanseutvikling i Norge

Som det ledende miljøet på spill i Norge, føler vi en forpliktelse til å bidra til god rekruttering, forskning og en positiv utvikling av en framtidsrettet spillindustri. Derfor støtter Norsk Tipping høgskolestudiene i henholdsvis opplevelsproduksjon og interaktive medier ved Høgskolen i Hedmark, og IT-sikkerhet ved Høgskolen i Oppland. I begge tilfeller stiller vi vår kompetanse til rådighet og bidrar med gjesteforelesninger og hospitering av studenter. Forhåpentligvis gir dette en positiv effekt for lærestedene. I tillegg finansierte Norsk Tipping et eget laboratorium for spillutvikling, som studentene ved Høgskolen i Hedmark disponerer.

Internasjonal anerkjennelse

I 2004 ble Norsk Tipping kåret til en av Europas 10 "Most Admired Knowledge Enterprises" (MAKE), på lik linje med selskaper som BP, Nokia, Shell, Siemens og andre betydelige europeiske selskaper. Kåringen ble gjennomført av "The Know Network", som er et medlemsbasert globalt nettverk for kunnskapsbedrifter. Kåringen gjennomføres ved at et panel av europeiske næringslivsledere og eksperter i kunnskapsledelse vurderer og kommer til enighet om hvilke selskaper som ligger lengst fremme blant annet når det gjelder å skape en kunnskapsdrevet kultur og lærende organisasjon, utvikle medarbeidere, levere ledende kunnskapsbaserte produkter og tjenester og omskape kunnskap til verdier for aksjonærer/samfunn. Norsk Tipping ble vurdert som det beste selskapet når det gjelder å maksimere verdien av selskapets intellektuelle kapital.

Spill krydrer hverdagen

Omfattende undersøkelse gjennomført av Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo og MMI.

ILLUSTRASJON: FRODE ØVERLI

Norsk Tipping tilbyr spill med høy underholdningsverdi. Spillene gir en stimulans i hverdagen og er for mange et lite bidrag til økt livsglede.

Nordmenn bruker mye tid og penger på spill hos Norsk Tipping, og det er ikke bare et håp om store gevinster som utløser denne adferden. Folk er fullt klar over at vinnere i Lotto er små, men andre positive erfaringer gjør at de likevel deltar uke etter uke. Liten sannsynlighet til tross – hver eneste uke kommer bevisene for at det faktisk er noen som vinner. Folk tenker dermed at det like godt kan være deres tur neste gang. Dette er noen av de konklusjonene forsker Roger Jensen og professor Svein Aage Christoffersen ved Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo, i samarbeid med MMI, har kommet fram til etter å ha gjennomført to undersøkelser om folks forhold til pengespill.

Undersøkelsene viser at flere andre spenningsmomenter ved spillet er vel så viktig som troen på – eller drømmen om – den store gevinsten. Det forklares ved at mindre gevinster gir en såkalt lavmælt glede, som er årsaken til at folk også liker å delta i spill med lavere førstepremier. Lavmælt glede forklarer forskerne med at det ikke er noe livet står og faller ved, men at det er en glede i seg selv å dvele ved tanken på å vinne – uansett beløp. Fem hundre kroner er ikke nok til at man kan innfri de helt store drømmene, men gir likevel en form for tilfredsstillelse. For pengespill med høyere gevinst, som Lotto, synes dagdrømmen å være den viktigste årsaken til at man spiller.

Resultatene fra undersøkelsen bidrar også til å avkrefte myten om at spill nødvendigvis er en ensom aktivitet. For mange representerer spill til og med en viktig sosial aktivitet, unntaket er automatspill. Folk er sammen med venner og treffer nye folk gjennom spill. Dette gjelder særlig bingo, lodd og basarer, men også skrapelodd og Lotto. Spill på automater er den eneste typen spillaktivitet hvor det sosiale aspektet er lite fremtredende.

Innenfor noen typer spill er det også vanlig at spillerne har sine egne ritualer. Dette gjelder spesielt for spill som Lotto og Flax. Mange har sin egen stund, helst hjemme ved kjøkken- eller stuebordet, og foran fjernsynet under trekninger. På denne måten får pengespill en rituell funksjon i menneskers hverdag. For noen er dette gode og avholdte stunder med venner eller familie som kan bidra til å styrke et sosialt fellesskap. Dette er også noe av det som gjør deltakelse i Norsk Tippings spill til en sosialt akseptabel aktivitet i Norge. Automatspill skiller seg nok en gang ut: Undersøkelsen avdekker at noen føler sosial skam ved spill på automater og derfor vegrer seg mot å spille på dem. Noen spiller også fordi de ønsker, eller føler seg forpliktet til, å støtte formålene knyttet opp mot spillene. Dette gjelder i størst grad innenfor lokalt forankrede spill, men også innenfor skrapespill viser det seg at identifikasjon med formålet overskuddet går til er viktig for spillerne. Også her er automatspill den type spill som skiller seg mest ut ved at identifikasjon med formålet ikke spiller noen vesentlig rolle.

FAKTA OM UNDERSØKELSEN

Målgruppe:
Personer 15 år og eldre på landsbasis som har spilt minst ett av Norsk Tippings spill i løpet av de siste 3 måneder.

Metode og utvalgsstørrelse:
Undersøkelsen besto av 3020 telefonintervju som avdekket spilleadferd og noen holdninger til og opplevelse av pengespill, og 1527 postalintervju vedrørende positive og negative sinnstemninger i forbindelse med spill som respondenten hadde spilt i løpet av de siste 3 måneder. Hver respondent svarte bare for ett spill.

Periode:
Feltarbeidet ble gjennomført i november 2004.

Nordmenn er glade i spill, faktisk er vi blant de mest spilleglade i hele verden. Individuelt spiller vi ikke for så mye, men det er en veldig stor andel av befolkningen som spiller. I 2004 spilte mer enn to millioner kunder for over 9,6 milliarder kroner hos Norsk Tipping. Utgiftene på spill fordeles med andre ord på svært mange av oss. Og selv om vi ikke skal glemme at det også fins negative sider ved spill, så har de aller fleste i følge undersøkelsen en positiv opplevelse av å spille. Det kan karakteriseres som en avkobling og virkelighetsflukt med positivt fortegn.

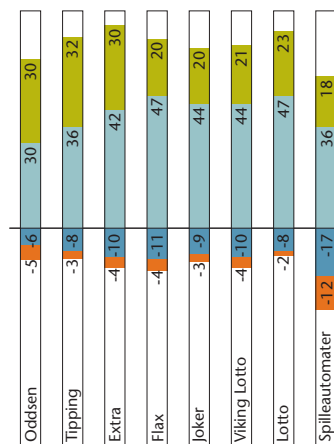
Folk i Norge ser i det store og hele ut til å være ganske rasjonelle – nesten på grensen til det kjedelig jordnære og nøkterne. Selv om det er mange som innerst inne drømmer om gevinst, handler drømmene stort sett om å nedbetale lån, pusse opp huset, kjøpe bil, reise på ferie eller om å sette av penger til barna.

Samtidig som folk er jordnære, virker dagdrømmene til å opprettholde en forventningshorisont i hverdagen. Man drømmer om å gjøre hverdagen enklere, lette på økonomiske byrder og få større frihet til å realisere ønsket om å leve et alminnelig godt liv bestående av forholdsvis enkle goder som blant annet bil og ferie. Undersøkelsen viser også at det er et tydelig samsvar mellom drømmen og hvordan respondentene som har premier å se tilbake på, redegjør for at gevinstene faktisk benyttes.

Dokumentert spille glede

Ifølge MMIs undersøkelse gir Norsk Tippings pengespill 825.000 nordmenn stor glede, mens 1,14 millioner opplever litt glede ved pengespill. Med glede mener de først og fremst at pengespillene skaper forventninger og gir dem spenning. De blir dessuten i noen grad glade, oppstemte og fornøyde, samt føler seg heldige, smarte og dyktige. De positive opplevelsene dominerer fullstendig, men noen spill gir mer glede enn andre. Spillerne finner spesielt glede i spillene Lotto og Extra.

De to mest dominante positive følelsene er forventning og spenning. I tillegg mener hver tredje spiller at spillene gjør dem glad og fornøyd. Hver fjerde spiller føler seg opprømt, oppstemt og heldig, og mener spillene er en kilde til velvære. Når det gjelder negative følelser er disse sterkere for Oddsens enn for flere av de andre spillene. De negative følelsene begrenser seg imidlertid til kortvarig skuffelse og en smule irritasjon, kanskje over at de lagene som ble satset på ikke innfridde. Oddsens er også det spillet som fremprovoserer de sterkeste positive følelsene. Oddsens skaper spenning og forventninger samtidig som spillerne blir glade og fornøyde. I tillegg føler oddsspillere seg smarte, dyktige og vellykkede.

De fleste pengespill gleder – men noen mer enn andre

● Mye glede   ● Litt negativ følelse
● Litt glede   ● Mye negativ følelse

Norsk Tippings spill gir gode følelser til mange

● Stor spille glede	29,7 %	825 000 personer
● Litt spille glede	41,0 %	1 140 000 personer
● Ingen spille glede	29,3 %	813 000 personer
= Totalt		2 778 000 personer

Norsk Tippings spill 04:

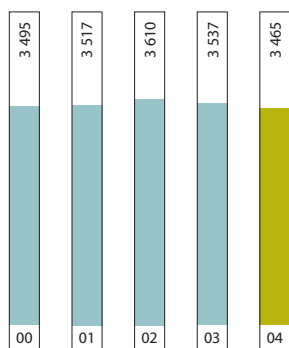
Millionærdrømmen på lørdag – Norges største spill

Lotto er tallspillet med de store premiene hvor alle har samme sjanse til å vinne. Lotto oppfattes som uskyldig moro, og drømmen om en gang å vinne den store premien er det som får de fleste til å spille.

ÅRETS HØYDEPUNKTER

- 4 Kjempepotter
- 1 Gull-Lotto

UTVIKLING I SPILLINTEKTER (MILL KR)

Spillinntekter (mill kr)	3 465
Endring fra 2003	-2,0 %
Andel totale spillinntekter	36,0 %
Gj.snittlig ant. spillere/uke	1 467 000
Kjønnsfordeling %	K: 50 % M: 50 %
Gjennomsnittsalder	51 år
Gj.snittlig innsats pr spiller/uke	45 kr
Største spill-fylke pr capita	Finmark
Høyeste utbetalte premie	20 000 000 kr (2001 og 2003)

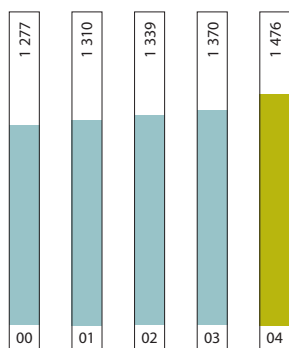
Millionærdrømmen på onsdag – nordisk spill med felles førstepremiepott

Viking Lotto er et felles nordisk tallspill med store premier, hvor Norge står for ca halvparten av omsetningen. Spillet er et samarbeid mellom Norge, Sverige, Danmark, Finland, Island og Estland. I uke 34 (18.08.04) startet trekningen av Lykketall på Viking Lotto, samtidig ble rekkeprisen endret til kr 4,-

ÅRETS HØYDEPUNKTER

- 1 Kjempepott
- 14 Jackpot

UTVIKLING I SPILLINTEKTER (MILL KR)

Spillinntekter (mill kr)	1 476
Endring fra 2003	7,7 %
Andel totale spillinntekter	15,3 %
Gj.snittlig ant. spillere/uke	587 000
Kjønnsfordeling %	K: 43 % M: 57 %
Gjennomsnittsalder	53 år
Gj.snittlig innsats pr spiller/uke	47 kr
Største spill-fylke pr capita	Finmark
Høyeste utbetalte premie	17 663 498 kr (1999)

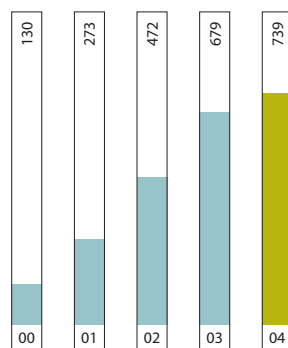
En ekstra mulighet til å vinne – både på onsdag og lørdag

Joker er et tilleggsspill som blir trukket og sendt i både Lotto- og Viking Lotto-trekningene. Spillet er basert på spillerkortnummeret.

ÅRETS HØYDEPUNKTER

- Rekordomsetning uke 30 på 15,8 mill
- Rekordpremie uke 30 på 4,9 mill

UTVIKLING I SPILLINTEKTER (MILL KR)

Spillinntekter (mill kr)	739
Endring fra 2003	8,8 %
Andel totale spillinntekter	7,7 %
Gj.snittlig ant. spillere/uke	550 000
Kjønnsfordeling %	K: 48 % M: 52 %
Gjennomsnittsalder	50 år
Gj.snittlig innsats pr spiller/uke	25 kr
Største spill-fylke pr capita	Finmark
Høyeste utbetalte premie	4 961 000 kr (2004)

En spennende hyggestund foran tv – hver tirsdag

Extra er et spill som drives av Norsk Tipping på vegne av stiftelsen Helse og Rehabilitering. Overskuddet fra Extra skal bidra til frivillige organisasjoners innsats for å bedre fysisk og psykisk helse i Norge.

Fotball er morsommere for den som tipper

Fotballtippingen er Norsk Tippings mest tradisjonsrike spill. På tross av sterk konkurranse og mange nye tilbud, leverer fotballtippingen fortsatt et viktig bidrag til Norsk Tippings overskudd.

Et høydepunkt hver dag

Oddsens har mange konkurrenter, men står fram som et attraktivt alternativ for dem som søker litt spenning i hverdagen. Langoddsen er det mest attraktive spillet, men Oddsbomben bidrar også godt til totalresultatet.

Skrapelodd med impulsappell som skaper magiske øyeblikk

Flax er det største skrapespillet i Norge og er et øyeblikkspill som tilbyr spenning "her og nå" med sine ulike spillvarianter.

ÅRETS HØYDEPUNKTER

- Tre Dobbel Extra omganger
- Sesongaktiviteter på tv med seerkonkurranser

ÅRETS HØYDEPUNKTER

- Høyeste premieutbetaling i 2004 var i uke 36. Premien var på kr 5 030 470
- 11 personer har vunnet millionpremier i Tipping i 2004

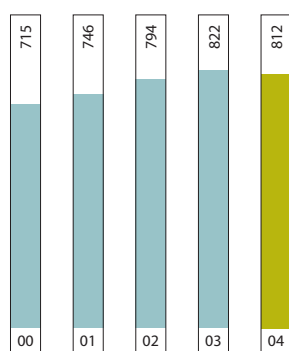
ÅRETS HØYDEPUNKTER

- Høyeste odds som ble utbetalt på Oddsbomben i 2004 var kr 376 907 (29. september)

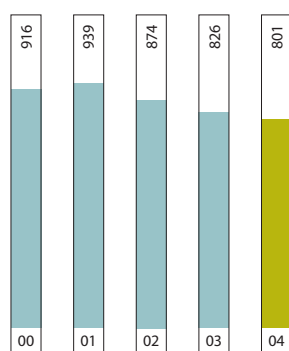
ÅRETS HØYDEPUNKTER

- Toppremien på Flax økte til 1 million
- Videreføring av flerspilletstrategien til Flax
- Rekordomsetning

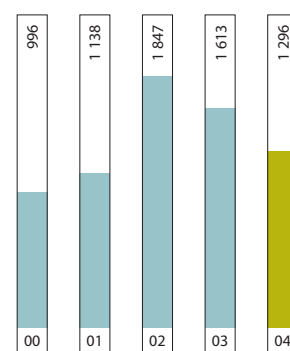
UTVIKLING I SPILLINTEKTER (MILL KR)

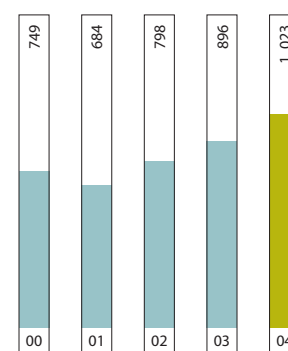
UTVIKLING I SPILLINTEKTER (MILL KR)

UTVIKLING I SPILLINTEKTER (MILL KR)

UTVIKLING I SPILLINTEKTER (MILL KR)

Spillinntekter (mill kr)	812
Endring fra 2003	-1,2 %
Andel totale spillinntekter	8,5 %
Gj.snittlig ant. spillere/uke.	550 000
Kjønnfordeling % . . . . . K: 58 %	
. . . . . M: 42 %	
Gjennomsnittsalder	52 år
Gj.snittlig innsats pr spiller/uke	28 kr
Største spill-fylke pr capita	Finmark
Høyeste utbetalte premie	2 000 000 kr (premietak)

Spillinntekter (mill kr)	801
Endring fra 2003	-3,0 %
Andel totale spillinntekter	8,3 %
Gj.snittlig ant. spillere/uke.	220 000
Kjønnfordeling % . . . . . K: 27 %	
. . . . . M: 73 %	
Gjennomsnittsalder	48 år
Gj.snittlig innsats pr spiller/uke	63 kr
Største spill-fylke pr capita	Finmark
Høyeste utbetalte premie	8 843 670 kr (2001)

Spillinntekter (mill kr)	1 296
Endring fra 2003	-19,7 %
Andel totale spillinntekter	13,5 %
Gj.snittlig ant. spillere/uke.	147 000
Kjønnfordeling % . . . . . K: 13 %	
. . . . . M: 87 %	
Gjennomsnittsalder	35 år
Gj.snittlig innsats pr spiller/uke.	175 kr
Største spill-fylke pr capita	Oslo
Høyeste utbetalte premie	4 980 000 kr (2000)

Spillinntekter (mill kr)	1 023
Endring fra 2003	14,3 %
Andel totale spillinntekter	10,6 %
Gj.snittlig ant. spillere/uke.	257 000
Kjønnfordeling % . . . . . K: 52 %	
. . . . . M: 48 %	
Gjennomsnittsalder	40 år
Gj.snittlig innsats pr spiller/uke	77 kr
Største spill-fylke pr capita	Finmark
Høyeste utbetalte premie	3 600 000 kr (1999)

Årsberetning

2004 ble et begivenhetsrikt og utfordrende år med stor oppmerksomhet rundt den utsatte gjennomføringen av Stortingsvedtaket om enerett til automatspill for Norsk Tipping. Spillinntektene viste en forventet nedgang fra året før, både som følge av tiltak innført for å begrense storspill på Oddsens og skjerpet konkurranse fra internasjonale bookmakere.

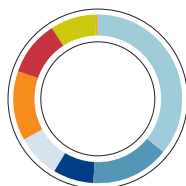
Spillinntektene ble 126 millioner kroner eller 1,3 prosent lavere enn for 2003 og endte på 9 617 millioner kroner. Resultatet er ned 10,5 prosent og endte på 2 748 millioner kroner. Resultatnedgangen er særlig en konsekvens av nedskrivninger og avsetninger i forbindelse med automat-utsettelsen. Etter avsetninger blir det et overskudd til idrett, kultur og humanitære formål på 2 599 millioner kroner. Idrett og kultur mottar hver 1 200 millioner kroner. Overskuddet fra Extra-spillet gir helse- og rehabiliteringsarbeidet 199 millioner kroner.

Styret er tilfreds med at resultatet for Norsk Tippings ordinære virksomhet eksklusive automatdivisjonen er driftsmessig bedre enn i fjor til tross for nedgang i spillinntektene. Nedgangen i spillinntekter gjelder i hovedsak Oddsens, som det både er iverksatt tiltak for å redusere storspill på og som samtidig er mest utsatt for konkurransen fra utlandet. Oddsens har også en høyere premieandel enn de andre spillene og dermed en mindre resultatmessig påvirkning ved synkende omsetning. Dessuten har et skjerpet fokus på kostnadseffektiv drift gitt besparelser. Selskapets markedsandel fortsatte imidlertid å synke etter nok et år med vekst i markedet for gevinstantomater og utenlandske nettbaserte spill. Norsk Tippings markedsandel er nå, etter Lotteri- og stiftelsestilsynets beregninger, på 22,5 prosent.

Nedgangen i selskapets totale resultat inklusive automatdivisjonen fra 3 069 millioner til 2 748 millioner kroner er i hovedsak relatert til oppstartskostnader for automatdivisjonen i 2004, samt at selskapet av forsiktighetshensyn har valgt å gjøre avsetninger for oppståtte kostnader og kostnader som vil kunne oppstå grunnet utfallet av verserende rettslige prosesser og den utsatte gjennomføringen av Stortingsvedtaket.

Spillenes utvikling

Lotto-spillene (Lotto, Viking Lotto og Joker) befestet med en samlet vekst på 1,7 prosent og en samlet inntekt på 5 680 millioner posisjonen som selskapets største spillgruppe og markedets mest populære spill. Som året før gikk Lotto på lørdag noe tilbake, mens både Viking Lotto og Joker viste en fin framgang på om lag 8 prosent. Tallene bekrefter at selv om de tradisjonelle Lotto-spillene er i ferd med å nå et naturlig metningspunkt, er det fremdeles rom for å skape inntektsøkning gjennom attraktiv spissing og presentasjon av konseptene. For Jokers del ligger mye av framgangen i et trekningskonsept som har bred appell til det spillende og TV-tittende publikum.

Spillinntekter fordelt på spill

Lotto	3 465 mill	36,0 %
Viking Lotto	1 476 mill	15,3 %
Joker	739 mill	7,7 %
Tipping	801 mill	8,3 %
Oddsens	1 296 mill	13,5 %
Flax	1 023 mill	10,6 %
Extra	812 mill	8,5 %
Automater	5 mill	0,1 %
Total	9 617 mill	100,0 %

Flax er også et eksempel på at kontinuerlig fornyelse av konseptene gir resultater. Flax hadde den største framgangen av alle spillene, både prosentvis og i kroner. Omsetningen passerte for første gang en milliard kroner, og endte på 1 023 millioner kroner. Dette er en vekst på 14,3 prosent og Flax har med dette befestet stillingen som det klart ledende skrapelotteriet i Norge.

Etter tre år med vekst, måtte Extra, spillet Norsk Tipping opererer på vegne av stiftelsen Helse og Rehabilitering, tåle en nedgang på 10 millioner kroner, eller 1,2 prosent. Det innebærer fortsatt betydelige overskudd som kommer humanitære organisasjoner til gode.

Sportspillene gikk markant tilbake med en omsetning som var 14 prosent lavere enn året før. For Tipping er tilbakegangen på 25 millioner kroner, eller 3 prosent. Men i forhold til internasjonale trender har fremdeles Tipping en sterk posisjon i det norske spillmarkedet med en omsetning på 801 millioner kroner.

Omsetningen for Oddsens gikk tilbake med 317 millioner kroner – eller 19,7 prosent. Dette skyldes først og fremst tiltakene mot storspill som ble innført i 2003 og som hadde effekt i sitt første hele år, samt innføringen av 18 års aldersgrense fra 1. januar 2004. Tiltakene er i tråd med myndighetenes intensjoner og selskapets egen policy om å fremme ansvarlig spilleglede og har hatt den ønskede effekten at uheldig storspill er blitt betydelig redusert. Dessverre er det ingen grunn til å tro at det totale omfanget av storspill er blitt redusert av den grunn – spillere med denne typen adferd har flyttet sine innsatser til internasjonale bookmakere som opererer på Internett. Der får de dessuten noe bedre odds, siden disse bookmakerne ikke har noen forpliktelser overfor norske samfunnsnyttige formål. Kombinasjonen av Norsk Tippings sterke forpliktelse til å drive spill

SIGMUND THUE,
styrets leder

EGIL HOLEN,
vararepresentant
(for Berit Fosheim)

ANNI ONSAGER,
nestleder

innenfor ansvarlige og sosialt akseptable rammer og et stadig økende antall spilltilbud på Internett, vil gjøre det svært krevende å unngå ytterligere tilbakegang for Oddsens i tiden framover.

Markedsutviklingen

Lotteri- og stiftelsestilsynet utgir sine offisielle tall for det norske spillmarkedet i 2004 først på høsten i 2005. Foreløpige tall viser imidlertid klart at det norske spillmarkedet fortsatte å vokse i 2004. Som de siste årene er det først og fremst automatmarkedet og internasjonale nettspill som står for brorparten av veksten. Det ser ikke ut til at den store oppmerksomheten rundt de negative sidene ved automatspill har skremt spillerne bort og omsetningen på gevinstautomater er nå anslagsvis 2,5 ganger høyere enn Norsk Tippings omsetning. Veksten i markedet for internettbaserte spill på utenlandske nettsteder fortsatte også med full kraft og omsetningen er nå anslått til 1,8 milliarder kroner.

Det florerer også av spill og konkurranser i ulike medier, ofte med mobiltelefonen som kanal og tellerskritt som betalingsmiddel. Dette er med på å viske ut skillelinjene mellom pengespill, underholdningsspill og betalte konkurranser i digitale media. Dette utgjør etter hvert en stor spillarena som ikke kommer til syne i omsetningsstatistikkene.

Gevinstautomater utsatt

Oppmerksomheten rundt den såkalte "automatsaken" var stor i 2004. Norsk Tipping arbeidet hardt og målrettet gjennom hele året med forberedelsene til å gjennomføre Stortingets vedtak fra 2003, gjennom divisjonen Norsk Tipping Multispill. I tråd med myndighetenes intensjoner, har oppmerksomhet og ressurser vært fokusert på å skape en ny spillarena uten de negative sidene som dagens automatspillmarked har. Målsettingen er å bekjempe spilleavhengighet og forebygge kriminalitet mer effektivt, få bedre kontroll med misligheter knyttet til automatrdrift og kunne håndheve 18-årsgrensen langt strengere enn i dag.

Borgarting lagmannsrett avsa kjennelse om midlertidig forføyning mot Norsk Tippings planer om utplassering av spilleautomater den 30. november, og Kultur- og kirkedepartementets bestemte deretter at Stortingsvedtaket skulle utsettes i et halvt år. Det har i den forbindelse vært viktig for Norsk Tipping å opprettholde den kompetansen som er bygd opp i Multispill, og samtidig redusere kostnadsnivået. Man har lyktes med begge deler. Kjernekompetansen er intakt og staben består i dag av ca. 30 medarbeidere, mens driftskostnadene i divisjonen om lag er halvert. Flere medarbeidere er utleide til øvrige enheter i Norsk Tipping, der de erstatter vikarer og innleide konsulenter. Den

øvrige staben arbeider med å ferdigstille spillsystemer, strømlinjeforme og kvalitetssikre administrative rutiner og forberede en raskere utrulling når tiden kommer.

Det midlertidige oppholdet i utplassering av automater medfører også at Norsk Tipping fra ca. 1. mai vil ha rundt 1500 automater på lager, etter at den initielle bestillingen er ferdig produsert og levert. Dette vil være uproblematisk i forhold til en senere utplassering fordi automatene representerer et konseptmessig og teknologisk kvantesprang i forhold til dagens automater. Funksjonaliteten ligger i stor grad i programvaren som enkelt kan oppdateres fra ett sentralt punkt når automatene er utplassert i et nettverk, slik at det ikke er noen fare for at de blir utdaterte.

Situasjonen knyttet til framtidig drift av gevinstautomater er uavklart, bl.a. som følge av verserende rettslige prosesser. På denne bakgrunn og av forsiktighetshensyn har Norsk Tipping foretatt avsetninger med 87 millioner kroner og nedskrivninger med 43 millioner kroner; til sammen 130 millioner kroner til dekning av eventuelle tap.

Norsk Tippings styre og ledelse legger lojalt til grunn de intensjoner og retningslinjer som er uttrykt gjennom det mandatet som foreligger for automatspill, og for øvrig gjennom de til enhver tid gjeldende vedtekter for selskapet og øvrig eierstyring. Slik sett er ikke Norsk Tipping en part i den pågående konflikten mellom myndighetene og private spillinteresser hva angår automatmarkedets framtid. Styret vil likevel uttrykke sin klare overbevisning om at det er viktig å få kontroll med de svært uheldige sidene ved dagens automatmarked. I løpet av få år er spilleavhengighet blitt et alvorlig sosialt problem. Tall fra SIRUS (Statens Senter for Rusmiddel Forskning) slår fast at omlag 50 000 nordmenn har problemer knyttet til pengespill. I tillegg er et stort antall mennesker rammet indirekte i form av å være pårørende. Styret er overbevist om at enerettsmodellen i regi av Norsk Tipping vil være et effektivt virkemiddel for å redusere dette samfunnsproblemet, og ser fram til at selskapet i framtiden kan fortsette å spille en nøkkelrolle i utviklingen av et ansvarlig, samfunnsnyttig spillmarked i Norge.

Norsk Tippings samfunnsrolle

I vurderingen av ulike sider ved det norske spillmarkedet og Norsk Tippings virksomhet, er det viktig å ha for øye selskapets overordnede mandat og rolle. Selskapet arbeider for å skape størst mulig verdi for samfunnet, både gjennom å tilby ansvarlig spilleglede og generere overskudd til samfunnsnyttige formål. Med utgangspunkt i denne rollen, selskapets tradisjoner, verdigrunnlag og etiske retningslinjer arbeider styret for at Norsk Tipping skal være en aktør som bidrar til å utvikle spillmarkedet og det norske samfunnet i en positiv retning.

KJERSTI LANGSETH

MARIT SKAUGEN HOLMBERG

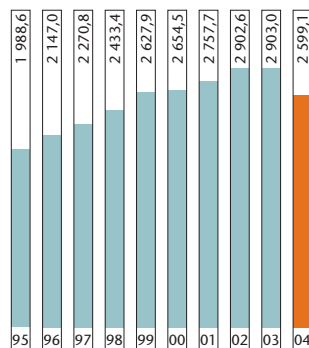
TORGEIR MJØR GRIMSRUD

Etter den eksplosive økningen av gevinstautomater de senere årene, har spilleavhengighet blitt et alvorlig samfunnsproblem. Uavhengig av selskapets framtidige rolle innen automatspill, har Norsk Tipping som landets største aktør på spillmarkedet et selvstendig ansvar for å bidra til å begrense omfanget av denne svært uheldige effekten av spill. Selskapet utøver derfor spesiell akt-somhet og legger vekt på rett balanse når det gjelder utforming og markedsføring av spillene. Norsk Tipping har utarbeidet et program for spillansvarlighet som kontinuerlig oppdateres og videreutvikles. Her er informasjon og forebygging av spilleavhengighet de viktigste stikkordene. Dette innbefatter blant annet basisopplæring om spilleavhengighet for egne ansatte og kommisjonærer, informasjon om farer ved pengespill på selskapets nettsider, annet informasjonsmaterieil til det spillende publikum og gjennom samarbeid med aktuelle fagmiljøer.

Selskapet er også opptatt av å ha et åpent forhold til og god kommunikasjon med alle som berøres av virksomheten og arbeider for, så langt det er mulig, å kartlegge selskapets påvirkning på omgivelsene. I den forbindelse engasjerte Norsk Tipping i 2004 Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo til å gjennomføre en studie av den psykologiske effekten av Norsk Tippings spill på enkeltpersoner.

Selskapet gjennomfører også årlig en undersøkelse for å kartlegge selskapets generelle omdømme i samfunnet. Resultatene fra årets undersøkelse bekrefter at selskapet har en unik posisjon og nyter stor tillit i den norske befolkningen. Det er ingen negativ utvikling i målingen sammenliknet med året før, noe som tyder på at det store flertall anerkjenner og ser viktigheten av selskapets funksjon i samfunnet. I tillegg oppnådde Norsk Tipping 7. plass for godt totalinntrykk i MMIs Profilundersøkelse Store norske bedrifter. Undersøkelsen går ut på å kartlegge befolkningens holdninger til store bedrifter i Norge og ble i år gjort for 13. år på rad.

Selskapet legger også vekt på å være en god medspiller for overskuddsmottakerne og engasjerer seg aktivt i tiltak knyttet til idrett, kultur og frivillige organisasjoner. Selskapet føler dessuten ansvar for å bidra på områder som medvirker til en sunn utvikling av en framtidrettet spillindustri i Norge og har i 2004 videreført sitt engasjement knyttet til høgskolestudier i opplevelsesproduksjon og IT-sikkerhet ved læresteder i Hedmark og Oppland. Engasjementet består i hovedsak av at selskapet stiller sin kompetanse til disposisjon.

Historisk overskuddsutdeling 95– 04

Norsk Tipping har bidratt med midler til samfunnsnyttige formål siden 1948. Totalt har de samfunnsnyttige formålene mottatt kroner 43,8 milliarder.

Ferdigstilling av et nytt online-nettverk

En utskifting av det landsomfattende terminalnettverket ble igangsatt i 2003 og sluttført i 2004. Med dette har selskapet tatt et stort teknologiløft. All programvare til nettverket er utviklet av Norsk Tipping selv, som nå har et av verdens mest avansert spillnettverk. Bruken av selskapets interaktive spillbutikk på Internett økte også, i takt med økt bruk av Internett generelt. Men fremdeles er Internett en marginal tilleggs kanal som gir valgfrihet for spillerne som ønsker den fleksibiliteten det gir å spille hjemmefra.

Program 150

Som et ledd i en kontinuerlig effektivisering av virksomheten på alle områder, etablerte selskapet i 2004 prosjektet "Program 150" – som har som mål å forbedre Norsk Tippings innkjøpsbetingelser. Selskapet har rehandlet en rekke avtaler og ser dette som et viktig bidrag til å opprettholde overskuddet i en tid med stagnerende inntekter.

Kommunikasjon og markedsføring

Norsk Tipping legger vekt på aktiv kommunikasjon og dialog med spillere og andre interessenter, blant annet gjennom markedskommunikasjon. Norsk Tipping legger vekt på å oppfylle det ansvaret selskapet har overfor spillere og overskuddsmottakere om å markedsføre spilltilbudet på en attraktiv måte, i den harde konkurransen med andre spill og underholdningsalternativer. Den samme begrunnelsen ligger bak satsingen på attraktive TV-trekninger. Kommunikasjonen er i hovedsak profilfremmende, med vekt på spilleglede og humor, vel forankret i selskapets etiske plattform. Norsk Tipping er en av landets største annonsører, men har redusert reklamekostnadene gjennom de siste årene. Selskapets reklamekostnader ligger på samme nivå som for tilsvarende spill-selskaper i Skandinavia målt i forhold til omsetning.

Aktiviteter i datterselskaper

Norsk Tipping har tre heleide datterselskaper. Fabelaktiv AS står for selskapets TV-treknninger og har ellers en bred oppdragsbasert produksjon av TV- og filmrelaterte prosjekter. Spillverden AS forvalter primært rettigheter på vegne av Norsk Tipping, og er også eieren av vel 45 prosent av aksjene i Buypass AS, der Postens datterselskap ErgoGroup AS er den andre hovedeieren. Buypass har utviklet et smartkort som gir sikker identifikasjon og betaling ved nettbaserte transaksjoner og har inngått en avtale med Norsk Tipping om drift av NTs nye spillerkort. Både Fabelaktiv og Buypass har spisskompetanse og leveranser til Norsk Tipping som vurderes som forretningskritiske for selskapets framtidige suksess og ledende posisjon i spillmarkedet. Norsk Tipping Nettnavn AS, som ble stiftet 15. oktober 2004, skal opprette, registrere og eie domenenavn på nettet og benytte disse i forbindelse med spilltjenester for morselskapet. Selskapet ble registrert i Foretaksregisteret i Brønnøysund 15. januar 2005.

Organisasjon, personale og miljø

2004 var nok et år med fornyelse og høyt aktivitetsnivå, der organisasjonen har vist stor endringsvilje og fleksibilitet i møtet med utfordrende arbeidsoppgaver. Det er gjennomført en omorganisering til konsernstruktur, gjeldende fra 1. januar 2005. Den nye organisasjonsstrukturen gir sterkere fokus på resultatenheter og leveranseenheter, og forventes å gi effektivitetsgevinster.

Norsk Tipping legger vekt på et mangfoldig og levende miljø og ser på likestilling som en selvfølgelig del av en helhetlig personalpolitikk. Det er 44 prosent kvinner blant de ansatte, og i topp- og mellomledelsen er det 33 prosent.

Ved årets inngang hadde Norsk Tipping 312 ansatte fordelt på 279 heltids- og 33 deltidsansatte. Ved årets utgang var det 373 ansatte fordelt på 336 heltids- og 37 deltidsansatte. Gjennomsnittlig antall ansatte i 2004 var 349. Etter styrets oppfatning har selskapet et godt arbeidsmiljø, preget av engasjement og endringsvillighet. Den interne kommunikasjonen synes å være konstruktiv og god, og samarbeidet med de ansattes organisasjoner og tillitsvalgte er godt. Sykefraværet var på 4,0 prosent i 2004. Dette er ned fra 5,4 prosent i 2003. Korttidsfraværet var 1,0 prosent mot 1,3 prosent i 2003.

Norsk Tipping legger vekt på HMS-arbeidet og følger opp dette i henhold til egen handlingsplan. Selskapet har ikke virksomhet som medfører utslipp til luft eller vann, men har allikevel et bevisst forhold til den miljøpåvirkningen virksomheten representerer gjennom forbruk av ressurser, transportbelastning, avfallsproduksjon, og så videre. I tråd med dette har Norsk Tipping i 2004, i samarbeid med sin papirleverandør, sørget for at alle tippekuponger og tippeprogram trykkes på miljøsertifisert, Svanemerket papir. Selskapet har siden 2000 annet hvert år avgitt et regnskap for intellektuell kapital, som belyser og kvalifiserer de immaterielle verdiene selskapet besitter. Dette regnskapet for 2004 er gjengitt på annet sted i denne rapporten, og bekrefter at Norsk Tippings langsiktige og bevisste satsing på utvikling av den intellektuelle kapitalen bærer frukter. Dette legges merke til også i andre sammenhenger. Selskapet har høstet internasjonal

anerkjennelse for sin kunnskapsledelse, senest i 2004 gjennom å oppnå 6. plass totalt i the European Most Admired Knowledge Enterprises Award (The MAKE Award). Selskapet kom på 9. plass i 2003.

Framtidsutsikter

Etter styrets mening er selskapets framtidsutsikter gode, basert på en solid markedsposisjon og ledende spillkompetanse. Ledelsen og ansatte har fokus på kontinuerlig utvikling og tilpasning til endrede konkurranseforhold og krav. Det er imidlertid noe usikkerhet knyttet til selskapets framtidige rolle som operatør av gevinstautomater. Uansett utfall av pågående juridiske og politiske prosesser, og det endelige omfanget av Norsk Tippings engasjement på dette feltet, har selskapet en ubestridt posisjon som landets ledende kompetansemiljø og tilbyr av ansvarlig spilleglede. Med dette som utgangspunkt arbeider selskapet etter en ambisiøs langsiktig strategi for å gjøre Norge til et foregangsland i den internasjonale spillindustrien, der ansvarlighet og nyskaping er sentrale elementer.

Revisjon

Selskapets regnskap revideres av Riksrevisjonen. I henhold til ny prosedyre avleverer ikke Riksrevisjonen et avsluttende revisjonsbrev før i oktober/november 2005. Etter noteverket – side 31 – er det tatt inn et revisjonsnotat for året 2004.

Fortsatt drift

Fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelsen av selskapets årsregnskap for 2004. Det er etter det styret kjenner til ikke inntrådt forhold etter regnskapsårets utgang som har betydning for selskapets stilling og resultat.

Fordeling av overskudd

Det samlede resultatet av spillvirksomheten i Norsk Tipping for driftsåret 2004 er **2 748 243 541 kroner**.

Samlet resultat	kr	2 748 243 541
Resultat Helse- og Rehabilitering	kr	199 115 759
Resultat Norsk Tipping AS	kr	2 549 127 782

som styret foreslår anvendt som følger:

Overføring til utjevningsfond	kr	0
Avsetting til investeringsfond	kr	137 127 782
Tiltak vedrørende uheldig spilladferd	kr	12 000 000
Overskudd til overskuddsformålene	kr	2 400 000 000
Sum disponert	kr	2 549 127 782

Overskuddet fra Lotto, Viking Lotto, Joker, Tipping, Oddsens og Flax samt overskudd av operatørgodtgjørelse for Extra fordeles i 2005 likt mellom idrettsformål og kulturformål med 1 200 millioner kroner til hver.

Styret i Norsk Tipping AS
Hamar, 4. april 2005

Sigmund Thue
Styrets leder

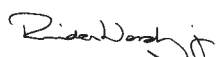

Marit Skaugen Holmberg

Torgeir Mjør Grimsrud

Anni Onsager

Kjersti Langseth

Egil Holen

Reidar Nordby jr.
Adm. direktør

Resultatregnskap

	Note	2004 *) mill kr	2003 mill kr	2002 mill kr
DRIFTSINNEKTER				
Spillinntekter	1	9 617,0	9 743,4	9 734,3
Øvrige driftsinntekter	2	145,6	256,4	193,6
SUM DRIFTSINNEKTER		9 762,6	9 999,8	9 927,9
DRIFTSKOSTNADER				
Premieandeler		5 010,4	5 192,7	5 281,1
Spillprovisjoner		699,5	714,8	723,7
Lønns- og personalkostnader	3	196,2	146,1	128,7
Utviklingskostnader		72,3	171,2	81,8
Øvrige driftskostnader	4	926,5	712,5	686,0
Av- og nedskrivninger	5	141,1	53,9	48,4
SUM DRIFTSKOSTNADER		7 046,0	6 991,1	6 949,7
DRIFTSRESULTAT		2 716,6	3 008,7	2 978,2
Brutto finansinntekter	6	55,2	95,1	165,3
Brutto finanskostnader	6	23,5	34,8	47,8
ÅRSRESULTAT		2 748,2	3 069,0	3 095,7
Resultatet fordels slik:				
Norsk Tipping AS		2 549,1	2 866,0	2 893,1
Helse og Rehabilitering		199,1	203,0	202,6

*) År 2004 inneholder inntekter og kostnader fra automatdivisjonen.
For sammenligning av Norsk Tippings drift ekskl. automatdivisjonen for 2004 mot 2003 og 2002, se note 7.

Balanse

	Note	2004 mill kr	2003 mill kr	2002 mill kr
EIENDELER				
Anleggsmidler				
<i>Varige driftsmidler</i>				
Bygninger / fast eiendom	8	68,1	46,1	39,5
Maskiner, inventar og utstyr	8	429,0	130,3	81,9
<i>Finansielle anleggsmidler</i>				
Aksjer i datterselskaper	9	4,4	4,3	7,5
Aksjer i andre selskaper		0,2	6,2	6,2
Mellomværende med selskap i samme konsern	10	21,7	21,7	18,7
Obligasjoner og andre fordringer	11	15,8	19,7	29,6
Sum anleggsmidler		539,2	228,3	183,4
Omløpsmidler				
<i>Varer</i>				
Varelager	12	1,9	1,6	1,8
<i>Fordringer</i>				
Kundefordringer	13	3,4	1,4	0,3
Kommisjonærforordringer	14	130,3	19,8	136,1
Andre fordringer	15	106,8	22,4	22,8
<i>Bankinnskudd, kontanter og lignende</i>				
Betalingsmidler		3 399,3	3 807,8	3 632,1
Sum omløpsmidler		3 641,7	3 853,0	3 793,1
SUM EIENDELER		4 180,9	4 081,3	3 976,5
EGENKAPITAL OG GJELD				
Egenkapital				
<i>Innskutt egenkapital</i>				
Selskapskapital	16	0,2	0,2	0,2
<i>Opptjent egenkapital</i>				
Investeringsfond	17	1 054,0	901,6	680,9
Sum egenkapital		1 054,2	901,8	681,1
Gjeld				
<i>Annen langsiktig gjeld</i>				
Fond – spill	18	213,8	151,4	264,1
Sum langsiktig gjeld		213,8	151,4	264,1
<i>Kortsiktig gjeld</i>				
Leverandørgjeld		101,8	69,2	57,4
Premieforpliktelser		116,0	79,8	68,5
Forskuddsbetalt innsatsbeløp		113,1	133,3	130,7
Skyldig offentlige avgifter		16,8	14,3	15,5
Annen kortsiktig gjeld	19	125,1	20,6	20,6
Utjevningsfond v/Kultur- og kirke departementet	20	-	-	-
Restoverskudd til utbetaling	21	2 440,1	2 711,0	2 738,6
Sum kortsiktig gjeld		2 912,9	3 028,1	3 031,3
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		4 180,9	4 081,3	3 976,5

Styret i Norsk Tipping AS
Hamar, 4. april 2005

Sigmund Thue

Sigmund Thue, Styrets leder

Marit Skaugen Holmberg
Marit Skaugen Holmberg

Torgeir Mjør Grimsrud
Torgeir Mjør Grimsrud

Anni Onsager
Anni Onsager

Kjersti Langseth
Kjersti Langseth

Egil Holen
Egil Holen

Reidar Nordby jr.
Reidar Nordby jr., Adm. direktør

Per Torgeir Hagen
Per Torgeir Hagen, Økonomisjef

Kontantstrømoppstilling

	2004 mill kr	2003 mill kr	2002 mill kr
KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER			
Resultat	2 748,2	3 069,0	3 095,7
Gevinst ved salg av anleggsmidler	-1,5	-1,5	-1,3
Av- og nedskrivninger av investeringer og prosjekter	141,1	53,9	48,4
Endring i kommisjonærfordringer	-110,5	120,6	9,6
Endring i andre kortsiktige fordringer, omløpsmidler og varelager	-86,7	-0,5	8,2
Endring i leverandørgjeld	32,6	11,8	2,6
Endring i andre tidsavgrensingsposter	9,8	5,8	-28,5
NETTO KONTANTSTRØM FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER	2 733,0	3 259,0	3 134,8
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER			
Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	2,4	2,1	1,3
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-462,4	-109,5	-32,8
NETTO KONTANTSTRØM FRA INVESTERINGSAKTIVITETER	-460,0	-107,4	-31,5
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER			
Nettoendring i langsiktig gjeld	62,4	-112,7	8,8
Nettoendring i kortsiktig gjeld	123,0	12,6	-38,5
Nettoendring i investeringsfond	152,4	220,7	215,0
Utbetalinger og avsetninger	-3 019,1	-3 096,5	-2 953,9
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-2 681,5	-2 975,9	-2 768,7
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-408,5	175,7	334,6
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	3 807,8	3 632,1	3 297,5
BEHOLDNING AV KONTANTER OG KONTANTEKVIVALENTER VED PERIODENS SLUTT	3 399,3	3 807,8	3 632,1

Noter til regnskapet ^{*)}

Alle beløp i tabellene/oppstillingene er i hele 1 000 kroner.

→ Regnskapsprinsipper

Generelt: Norsk Tipping er underlagt "Lov om pengespill m.v." av august 1992 (nr. 103). Loven bestemmer at et statlig aksjeselskap, hvor staten eier alle aksjene, skal være spillerselskap. Det er regjeringen som fastsetter vedtektene, oppnevner styret og gir instruks til styret. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål og retningslinjer. Styret har ansvaret for en tilfredsstillende organisering og forvaltning av selskapet, og skal bl.a. påse at registrering og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

Etter at det er foretatt fondsavsetninger skal Norsk Tippings overskudd for år 2004 fordeles i år 2005 likt mellom idrettsformål og kulturformål. Resultatet for Extra tilfaller stiftelsen Helse og Rehabilitering.

Årsregnskapet er avlagt i henhold til regnskapsloven av 1998 med de tilpasninger som er en følge av Norsk Tippings særskilte karakter i henhold til "Lov om pengespill". Regnskapet er utarbeidet etter norske regnskapsstandarder og i henhold til god regnskapsskikk i Norge. Datterselskapene følger regnskapsloven uten tilpasninger som følge av særlov. Datterselskapene er ikke konsolidert inn i morselskapet, da de anses å være helt uvesentlig i denne sammenheng.

Aksjeloven: I følge "Lov om pengespill m.v." gjelder ikke aksjeloven for Norsk Tipping AS.

Periodiserings- og vurderingsprinsipper: Regnskapet bygger i samsvar med god regnskapsskikk på transaksjons-, opptjenings-, sammenstillings- og kongruensprinsippene. Ved usikkerhet anvendes beste estimat. Regnskapet følger kalenderår med unntak av spillrelaterte poster. Spillinntekter og tilsvarende spillrelaterte kostnader omfatter i 2004 53 spilleomganger/uker og korresponderer således ikke fullt ut med kalenderåret. Innsatsene på flerukersspill er periodisert på hver av de gjeldende omgangene/ukene og premieandelen og provisjonen er tilsvarende avgrenset.

Klassifisering av eiendeler og gjeld: Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år er klassifisert som omløpsmidler. Tilsvarende regler er benyttet for klassifisering av langsiktig og kortsiktig gjeld.

Varige driftsmidler: Anleggsmidlene er i regnskapet oppført til anskaffelseskost med fradrag for planmessige avskrivninger. Avskrivningene er fordelt lineært over anleggsmidlenes forventede økonomiske levetid.

Fordringer: Kundefordringer og andre fordringer er vurdert til pålydende etter fradrag av avsetninger til dekning av påregnelige tap. Konstaterte tap kostnadsføres.

Varelager: Beholdningene tas inn i regnskapet til anskaffelseskost.

Valuta: Beholdninger, fordringer og gjeld i utenlandsk valuta vurderes etter Norges Banks referansekurs pr. 31.12. Valutagevinst og -tap føres under finansposter.

Pensjonsforpliktelser: De ansatte er medlemmer av Statens Pensjonskasse, og selskapets andel av premien kostnadsføres hvert år under sosiale avgifter. Midler til selskapets førtidspensjonerte blir hvert år kostnadsført under lønn og personal-kostnader.

Skatt: Norsk Tipping AS er unntatt for beskatning.

Merverdiavgift (mva): Det svares ikke mva av Norsk Tippings ordinære virksomhet. Kostnader og investeringer inneholder mva.

^{*)} År 2004 inneholder inntekter, kostnader og investeringer vedrørende automatdivisjonen.

01 → Spillinntekter

De enkelte spill har hatt følgende omsetning og utvikling de siste tre årene:

Spill	2004	2003	2002
Lotto	kr 3 464 703	3 537 049	3 610 164
Viking Lotto	kr 1 475 644	1 369 837	1 338 892
Joker	kr 739 448	679 435	471 785
Tipping	kr 800 699	825 611	873 717
Odds	kr 1 295 871	1 613 470	1 846 757
Flax	kr 1 023 334	895 517	798 629
NT-spillene	kr 8 799 699	8 920 919	8 939 944
Extra	kr 812 281	822 444	794 385
Sum	kr 9 611 980	9 743 363	9 734 329
Automater *)	kr 5 001	0	0
Totale spillinntekter	kr 9 616 981	9 743 363	9 734 329

*) Pilotdrift av automater (Multispill) i ukene 35-49.

Spillinntektene omfatter 53 spilleuker i 2004. Inntekter for 1. og 2. januar 2005 er derfor inkludert med til sammen 95 mill kr, samt tilhørende kostnader (premieandeler og spillprovisjoner) med i alt 56 mill kr.

02 → Øvrige driftsinntekter

	2004	2003	2002
Operatørgodtgjørelse	kr 77 829	79 640	74 758
Spillerkortgodtgjørelse	kr 38 310	39 676	40 252
Diverse inntekter (TV-senderettigheter NRK, refusjon initielle kostnader Flax/DnP, gevinst ved salg av anleggsmidler, m.v.)	kr 10 037	6 241	5 721
Overføring fra fond	kr 10 000	123 920	65 000
Salg kantine og profilbutikk	kr 6 305	4 681	4 899
Inntekter vedr. tilknytning nye kommisjonærer	kr 3 087	2 230	3 002
Totalt	kr 145 568	256 388	193 632

03 → Lønns- og personalkostnader

	2004	2003	2002
Lønn og honorarer	kr 152 173	124 182	109 896
Arbeidsgiveravgift	kr 23 955	19 717	16 910
Statens Pensjonskasse	kr 17 046	12 025	8 385
Andre sosiale tiltak	kr 3 045	3 021	2 705
Sum	kr 196 219	158 945	137 896
Naturalytelser	kr 7 393	6 200	5 767
Totalt	kr 203 612	165 134	143 663

Lønn og personalkostnader, ordinær drift	kr 196 219	146 100	128 682
Lønn og personalkostnader, prosjekter	kr 0	12 845	9 214
Sum	kr 196 219	158 945	137 896

Ytelser til ledende ansatte i 2004	Adm dir	Styret
Lønn og honorarer	kr 1 300	473

Styret fastsetter adm. direktørs lønn og øvrige betingelser, mens Kultur- og kirke departementet fastsetter honorarene til styret.

Det foreligger ingen avtaler om særskilt godtgjørelse ved fratredelse eller lignende for noen av de ansatte i Norsk Tipping AS. Gjennomsnittlig antall ansatte i 2004 var 349.

Det er ikke utbetalt noe revisjonshonorar eller annen form for godtgjørelse til revisor (Riksrevisjonen).

04 → Øvrige driftskostnader

	2004	2003	2002
Varekostnad kantine og profilbutikk	kr 4 698	4 369	5 302
Operatørkostnad for SHR vedr. NT's drift av Extra	kr 77 829	79 640	74 758
Provisjon til kommisjonærer for salg av spillerkort, provisjon vedr. nettspill	kr 19 583	18 397	15 095
Avsetninger Multispill	kr 87 000	0	0
Andre interne kostnader	kr 737 390	610 110	590 815
Totalt	kr 926 500	712 516	685 970

Situasjonen knyttet til framtidig drift av gevinstautomater er uavklart, bl.a. som følge av verserende rettslige prosesser. På denne bakgrunn og av forsiktighetshensyn har Norsk Tipping foretatt avsetninger med 87 mill kr og nedskrivninger med 43 mill kr; til sammen 130 mill kr til dekning av tap som har oppstått eller vil kunne oppstå. Se også note 5.

05 → Av- og nedskrivninger

	2004	2003	2002
Kjøretøyer	kr 3 977	3 310	2 475
Maskiner, utstyr og inventar	kr 89 012	47 028	42 751
Bygning og annen fast eiendom	kr 5 138	3 579	3 183
Sum avskrivninger	kr 98 127	53 917	48 409
Nedskrivninger	kr 43 000	0	0
Totale av- og nedskrivninger	kr 141 127	53 917	48 409

06 → Finansinntekter og -kostnader

	2004	2003	2002
Renteinntekter	kr 52 773	88 811	163 617
Andre finansinntekter	kr 1 066	1 811	1 429
Kursgevinst	kr 1 368	4 433	311
Sum finansinntekter	kr 55 207	95 055	165 357
Rentekostnader	kr 15 463	14 011	22 262
Andre finanskostnader	kr 6 007	20 541	18 273
Kurstap	kr 2 064	205	7 297
Sum finanskostnader	kr 23 534	34 757	47 832

07 → Norsk Tipping eksklusiv automatdivisjonen

		2004	2003	2002
Spillinntekter	kr	9 611 980	9 743 363	9 734 329
Andre inntekter	kr	135 567	132 468	128 631
Sum inntekter	kr	9 747 547	9 875 831	9 862 960
Ordinære kostnader	kr	6 659 288	6 765 963	6 819 511
Utviklingskostnader	kr	72 286	171 214	81 809
Avskrivninger	kr	81 413	53 918	48 409
Driftsresultat	kr	2 934 560	2 884 736	2 913 231
Finansinntekter	kr	54 703	95 055	165 357
Finanskostnader	kr	21 324	34 757	47 832
Årsresultat (eksklusiv automatdivisjonen og fondsinntekter)	kr	2 967 939	2 945 034	3 030 756

08 → Driftsmidler

		Kjøretøy	Mask, utstyr, inventar	Bygg/eiend	Totalt
Anskaffelseskost pr. 01.01.2004	kr	18 461	557 031	164 468	739 960
Avgang i året	kr	3 860	1 556	0	5 416
Tilgang i året	kr	7 937	427 189	27 224	462 350
Anskaffelseskost pr. 31.12.2004	kr	22 538	982 664	191 692	1 196 894
Akkumulerte ordinære avskrivninger	kr	10 529	522 671	123 550	656 750
Akkumulerte nedskrivninger	kr	0	43 000	0	43 000
Bokført verdi pr 31.12.2004	kr	12 009	416 993	68 142	497 144

	Kjøretøyer	Driftsmidler	Terminaler/ automater	Bygninger og annen fast eiendom
Økonomisk levetid	4 år	4–5 år	3–6 år	20 år
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær

Oversikt over investeringer 2000–2004

	2004	2003	2002	2001	2000
Kjøretøyer	kr 7 938	6 304	3 126	3 290	4 568
Maskiner, utstyr og inventar	kr 62 610	71 209	26 054	47 000	31 903
Terminaler og automater	kr 364 578	21 833	0	0	0
Sum	kr 435 126	99 346	29 180	50 290	36 471
Bygning/fast eiendom	kr 27 224	10 184	3 660	6 194	5 124
Sum investeringer	kr 462 350	109 530	32 840	56 484	41 595

09 → Aksjer i datterselskaper

Firma	Anskaffet i år	Forretn.- kontor	Selskaps- kapital	Eier- Andel	Stemme- andel	Kostpris på aksjeposten	Bokført verdi
Fabelaktiv AS	2000	Hamar	104	100 %	100 %	kr 6 000	kr 2 800
Spillverden AS	2001	Hamar	1 500	100 %	100 %	kr 1 500	kr 1 500
Norsk Tipping Nettnavn AS	2004	Hamar	100	100 %	100 %	kr 110	kr 110
Sum						kr 7 610	kr 4 410

Selskapene Fabelaktiv AS og Spillverden AS er i henhold til regnskapslovens § 3-8 andre ledd ikke konsolidert inn i Norsk Tipping sitt regnskap. Begrunnelsen for å utelate selskapene fra konsolidering er at det ikke har betydning for å bedømme konsernets stilling og resultat.

Regnskapet for Fabelaktiv AS viser et overskudd på kr 1,5 mill og en egenkapital på kr 4,4 mill.

Regnskapet for Spillverden AS viser et overskudd på kr 21,7 mill og en egenkapital på kr 32,3 mill.

Norsk Tipping Nettnavn AS ble stiftet 15. oktober 2004 og registrert i Foretaksregisteret i 15. januar 2005.

10 → Mellomværende med selskaper i samme konsern

	2004	2003	2002
Ansvarlig lån	kr 21 614	21 614	9 614
Langsiktig lån	kr 100	100	9 100
Sum mellomværende med foretak i samme konsern	kr 21 714	21 714	18 714

11 → Obligasjoner og andre fordringer

	2004	2003	2002
Langsiktige lån til ansatte	kr 15 093	18 909	24 537
Nedbetalingsavtaler (kommisj.), oblig. og andelsbevis	kr 711	826	5 106
Totalt	kr 15 804	19 735	29 643

12 → Varelager

Varelager, som består av innkjøpte varer til butikk og kantine, er vurdert til anskaffelseskost.

13 → Kundefordringer

Denne posten består av andre kortsiktige fordringer på diverse kunder (ikke kommisjonærer).

14 → Kommisjonærfordringer

Norsk Tipping AS foretar ukentlige etterskuddsvise oppgjør med sine kommisjonærer for salg av spill og utestående fordringer er løpende mellomværende. Norsk Tipping hadde ved utgangen av året 3 847 kommisjonærer.

15 → Andre fordringer

Denne posten består av forskuddsbetalte/periodiserte kostnader og utlån/forskudd til ansatte.

Det er ingen av fordringene som forfaller senere enn ett år etter regnskapsårets slutt.

16 → Selskapskapital

Norsk Tippings selskapskapital består av 3 aksjer, hver pålydende kr 50 000. Staten v/Kultur- og kirkedepartementet eier 100 % av aksjene.

17 → Investeringsfond

I medhold av Lov om pengespill m.v. er det opprettet et investeringsfond i den hensikt å bygge opp midler med tanke på ny infrastruktur samt andre framtidige behov vedrørende tyngre prosjekter og/eller investeringer. Saldo pr. 31.12.2004 er 1 054 mill kr.

	2004	2003	2002
Investeringsfond pr. 01.01.	kr 901 589	680 883	465 867
Anvendt	kr 0	58 920	0
Tilført renter	kr 15 333	13 707	21 879
Tilført fra fond – spill	kr 0	100 000	0
Tilført fra årets overskudd	kr 137 128	165 919	193 137
Sum pr. 31.12.	kr 1 054 051	901 589	680 883

18 → Fond – Spill

Det er egne fond for hvert spill. Tabellen nedenfor viser saldo for det enkelte spill/fond.

Spill	2004	2003	2002
Lotto	kr 27 196	29 072	65 279
Viking Lotto	kr 70 193	44 801	98 597
Joker	kr 17 913	9 471	11 429
Tippling	kr 8 897	5 414	4 600
Oddsens	kr 9 834	8 770	19 637
Flax	kr 46 315	19 800	33 207
Sum NT-spill	kr 180 348	117 328	232 749
Extra	kr 33 472	34 068	31 334
Multispill	kr 24	0	0
Totalt	kr 213 844	151 396	264 083

Fondene bygges opp av den delen av premiebeløpet som ikke utbetales på grunn av at premiesummene avrundes nedover og av preskriberte premier i det enkelte spillet, jfr. spillereglene for de respektive spill.

Fondene anvendes etter selskapets nærmere bestemmelse til utbetaling av berettigede premier senere enn tre måneder etter trekningsdagen, til premier på grunnlag av godkjente protester, forbigåtte premier o. l., omsetningsfremmende tiltak som premietilskudd, ekstrapremier (eventuelle gjenstandspremier/reiser) i forbindelse med ordinære eller ekstraordinære trekninger/spillomganger, samt til markedsføring av de respektive spill.

I perioden 2003 til 2007 kan totalt inntil 100 mill kr fra fond for de respektive spill overføres til investeringsfondet, til dekning av investeringsbehov i forbindelse med etablering av drift av utbetalingsautomater. Overført beløp tilbakeføres ikke.

Det er Kultur- og kirkedepartementet som fastsetter retningslinjene for fondene.

19 → Annen kortsiktig gjeld

Denne posten består av skyldige feriepengene, bonuspott pausetipping, lykketallpott Viking-Lotto (innført høsten 2004), depositum fra kommisjonærer, periodiseringer ved årsskiftet og avsetning vedrørende gevinstautomatene – jfr. note 4.

20 → Utjevningsfond ved Kultur- og kirkedepartementet

I samsvar med ot.prp. nr 52 (1991–92) om pengespill m.v. er det opprettet et utjevningsfond for å dempe virkningene av omsetningssvingninger. Fondet forutsettes bygget opp i år med sterk omsetningsøkning/overskuddsøkning, mens det tappes til fordel for overskuddsmottakere i år med sviktende omsetning/overskudd.

Av overskuddet for 2004 er det ikke avsatt noen midler til dette formålet. Fondet disponeres av Kultur- og kirkedepartementet, og de avsatte midler overføres til egen konto i Norges Bank, etter at generalforsamlingen har fastsatt regnskapet.

21 → Restoverskudd til utbetaling

Årsresultatet på kr 2 748 243 541 fordeles på to forskjellige mottakere. Overskuddet fra TV-spillet Extra går til stiftelsen Helse og Rehabilitering (SHR) og overskuddet fra NT-spillene fordeles på formålene idrett og kultur etter at eventuell avsetning til utjevningsfond, investeringsfond samt tiltak vedrørende uheldig spilladferd er foretatt.

Overskuddet for 2004 til utdeling fordeler seg på følgende måte:

Resultat SHR	kr	199 116
Utbetalt a-konto i 2004	kr	171 000
Rest SHR	kr	28 116
Resultat Norsk Tipping	kr	2 549 128
Overføres utjevningfond	kr	0
Avsettes investeringsfond	kr	137 128
Tiltak vedr. uheldig spilladferd	kr	12 000
Rest Norsk Tipping	kr	2 400 000
Restoverskudd til utbetaling	kr	2 440 116

22 → Pensjonsforpliktelser

Statens Pensjonskasse (SPK)

Om pensjonsordningen

Norsk Tipping AS har kollektiv pensjonsordning for sine ansatte i Statens Pensjonskasse. Pensjonsordningen omfatter ytelser etter lov om Statens Pensjonskasse (pensjonsloven). Ytelsene er alders-, uføre-, ektefelle- og barnepensjon. I tillegg gjelder beregningen for ytelser fra 62 år etter AFP-ordning for statlig sektor.

Pensjonsytelsene samordnes med folketrygdens ytelser. Selskapets andel av premien tas hvert år over regnskapet under sosiale avgifter. Forpliktelsen gjelder for ansatte pr. 31.12.2004 og omfatter 373 personer i stilling og 67 pensjonister.

Premiefastsettelse og beregning av pensjonsforpliktelser for SPK's pensjonsordning skjer etter aktuarielle prinsipper. Ordningen er imidlertid ikke fondsbasert. Utbetalingen av pensjoner er garantert av staten (pensjonsloven § 1). Det blir simulert en forvaltning av pensjonsmidler («fiktive fond») som om midlene var plassert i langsiktige statsobligasjoner. Pensjonsordningen kan ikke flyttes på samme måte som en privat pensjonsordning, og denne beregningen forutsetter at ordningen videreføres i SPK. I simuleringen legges det til grunn at obligasjonene holdes til utløpstidspunkt. Pensjonsmidlene verdsettes derfor til regnskapsført verdi.

Om regnskapsstandarder

Pensjonsordningen behandles regnskapsmessig etter regnskapsstandard for pensjonskostnader. I henhold til denne regnskapsstandard skal pensjonsordningen behandles som en ytelsesplan. Beregningen følger «aktuarstandarder» som gjelder for beregninger som utføres etter regnskapsstandarder.

Det er lagt følgende forutsetninger til grunn ved beregningen

Diskonteringsrente	6,0 %
Lønnsregulering	3,0 %
G-regulering	2,9 %
Pensjonsregulering	2,9 %
Frivillig avgang	0,0 %
Forventet avkastning	6,0 %

AFP-uttakstilbøyelighet er satt til 20 %. Beregningsmessig er dette gjort ved å anta at alle tar ut full AFP-pensjon ved fylte 66 år.

Når det gjelder diskonteringsrenten skal denne være på nivå med langsiktig risikofri rente. Da midlene (de fiktive fondene) i SPK i sin helhet har vært plassert som anleggsmidler i de lengste statsobligasjonene, betyr dette at forventet avkastning ikke bør avvike meget fra diskonteringsrenten. Avkastning i 2004 vil variere avhengig av tidspunkt for innfasing av fiktivt fond, men ligger for Norsk Tipping på ca. 6,5 %.

De øvrige aktuariemessige forutsetningene er de samme som SPK anvender. Merk spesielt at uføreavsetningen er økt fra 150 % til 200 % av K1963. Det er også gjort en styrking av administrasjonsreserven fra 1 % til 2 %, mens sikkerhetsreserven er redusert fra 150 % til 50 % av Kredittilsynets gamle krav. Endringene i uføre-, administrasjons- og sikkerhetsreservene er våre tilpasninger til de endrede kravene som stilles til pensjonskasser og forsikringsselskaper.

Resultat:

Brutto påløpt pensjonsforpliktelse pr. 31.12.2004 er beregnet til	160,7 mill kr
Verdien av pensjonsmidlene (fiktivt fond) er beregnet til	150,9 mill kr
Netto påløpt forpliktelse	9,8 mill kr
Ikke resultatført planendring – AFP	0,0 mill kr
Ikke resultatført planendring knekkpunkt	0,0 mill kr
Ikke resultatført planendring netto etterlattpensjon	0,0 mill kr
Ikke resultatført estimatendring og avvik	-25,7 mill kr
Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-15,9 mill kr

Øvrige forhold

Det presiseres at disse tallverdiene ikke er registrert i selskapets balanse pr. 31.12.2004.

Førtidspensjoner

Selskapet og de ansattes organisasjoner ble i 1993, som følge av innføringen av online spill, enige om en førtidspensjonsordning for de ansatte som ble berørt av denne utviklingen. Nåverdien av de framtidige FTP-forpliktelsene er beregnet til 0,3 mill. kr. og gjelder pr. 31.12.2004 for 3 personer. Samtlige 3 personer vil gå over på ordinær alderspensjon i løpet av år 2005. Midler til dette er ikke avsatt i balansen, men kostnadsføres hvert år under lønn og personalkostnader.

Revisjon av regnskapet for 2004 for Norsk Tipping AS

I henhold til lov om Riksrevisjonen av 7. mai 2004 er Riksrevisjonen revisor for Norsk Tipping.

Ved avslutning av den årlige revisjonen utsteder Riksrevisjonen et avsluttende revisjonsbrev (beretning) som oppsummerer konklusjonene fra revisjonsarbeidet. Revisjonsbrevet blir først offentlig når Riksrevisjonen har rapportert om resultatene av revisjonen til Stortinget i oktober/november, jf. lov om Riksrevisjonen § 18.

Styret og generalforsamlingen er orientert om resultatet av årets revisjon.

Samfunnsrapport for Norsk Tipping

Ingen virksomhet kan lykkes i lengden uten tillit og støtte hos sine omgivelser. Norsk Tipping er i en særstilling når det gjelder å være avhengig av allmenn støtte og aksept: Vår virksomhet er historisk forankret i en enerett til å drive pengespill i Norge, og selv om vi i dag merker konkurranse både fra utenlandske og norske aktører, må vi ikke miste av syne den tilliten samfunnet har utvist gjennom å gi oss en slik sentral rolle.

Tilfredse kunder, kommisjonærer og medarbeidere er viktige mål for Norsk Tipping. Vår særstilling pålegger oss imidlertid et ansvar i forhold til andre grupper som også er berørt av vår virksomhet; det være seg lokalsamfunnet hvor vi opererer, leverandører og ikke minst personer som av ulike grunner har fått problemer på grunn av pengespill.

Mye av Norsk Tippings framtidige suksess avhenger av at vi klarer å innfri de forventninger som stilles til oss. Derfor har vi også valgt dette som utgangspunkt for vårt samfunnsansvar:

“Norsk Tipping skal drive sin virksomhet på en måte som imøtekommer eller overgår de etiske, kommersielle, lov-messige, sosiale og miljømessige forventninger samfunnet har til oss.”

Forventningsklemmen

Sett på bakgrunn av vår definisjon av samfunnsansvar, har vi lagt listen høyt. Kanskje så høyt at vi aldri helt vil oppnå full etterlevelse. Det betyr likevel ikke at ambisjonen er feil.

Utfordringen ligger i at forventningene ofte kan være innbyrdes motstridende. Det mest åpenbare eksempelet er at det ofte er konflikter mellom hensynet til å forebygge spilleavhengighet og å maksimere inntektene til formålene. Derfor må vi finne en balansegang som avveier begge hensyn. Det er grunnleggende sett også dette som er Norsk Tippings rolle: Å tilby underholdende pengespill som kan skape verdier til gode formål, men innen en ansvarlig ramme hvor hensynet til potensielle problemer prioriteres.

Gjennom de nesten 60 år Norsk Tipping har eksistert, har våre spill blitt en del av den norske folkesjelen. Vi underholder folk, vi angår folk og vi er viktige som finansieringskilde for det frivillige Norge. Derfor har de fleste meninger om – og forventninger til – vår virksomhet.

Norsk Tipping har en grunnleggende tankegang om at vi blir et bedre selskap for alle dersom vi engasjerer oss i de problemstillingene folk er opptatt av. Det betyr ikke at vi nødvendigvis skal gi etter i forhold til krav som stilles, men derimot at vi alltid skal lytte og vurdere de synspunkter vi måtte få. Samtidig vil vi gjøre vårt beste for å finne det ansvarlige balansepunktet som over tid kan gi oss den tilliten vi er avhengig av.

Vår tilnærming til samfunnsansvar

Samfunnsansvar handler om å forstå våre omgivelser – å se hvorvidt omgivelsenes forventninger gjenspeiles i vår virksomhet.

Med dette som utgangspunkt har vi etablert en plan for samfunnsansvar. Vi har valgt å følge den internasjonale “AA1000 Accountability Standard” – en internasjonal sertifiseringsstandard, fordi denne dekker behovene for åpenhet og innsyn både når det gjelder prosess, konsultasjon og rapportering. For 2005 vil vi også arbeide for at denne rapporten vil være eksternt verifisert.

2005 vil være det første året hvor vi fullt ut tar sikte på å etablere et system for samfunnsansvar som omfatter hele vår virksomhet. 2004 har i denne sammenheng i stor grad vært et “oppstartsår”, hvor vi har fokusert på de mest framtreddende utfordringene og foretatt det

nødvendige grunnarbeidet for å kunne innarbeide samfunnsansvar i våre ordinære ledelsesprosesser.

Samfunnet som utgangspunkt

I tråd med vår definisjon av samfunnsansvar vil vår virksomhet være påvirket av våre interessenters forventninger til Norsk Tipping. Vi vil fokusere spesielt på følgende grupper som alle er viktige for at vi skal nå våre sosiale og forretningsmessige målsetninger:

- Kunder og potensielle kunder
- Medarbeidere
- Kommisjonærer og lokalinnhavere
- Samfunnet – spesielt organisasjoner, grupperinger og ekspertmiljøer som representerer mennesker som i særlig grad er berørt av spilleproblematikk
- Leverandører og samarbeidspartnere
- Overskuddsmottakerne
- Miljøorganisasjoner og grupper som representerer miljøinteresser i samfunnet

Dialog og konsultasjon i sentrum

En viktig forutsetning for å kunne imøtekomme omgivelsenes forventninger er at vi har gode systemer for å kartlegge hva disse er.

Norsk Tipping har de siste par årene avsatt betydelige ressurser i forhold til spillansvarlighet. I denne prosessen har vi jobbet tett med ekspert- og behandlingsmiljøer og fagmiljøet for øvrig. Vi ønsker å utvikle denne formen for dialog og konsultasjon til også å inkludere øvrige interessenter.

Vi har gode systemer for å identifisere synspunkter og problemstillinger våre interessenter måtte være opptatt av. Vi ser imidlertid at vi på flere områder skal videre-

utvikle vår dialog med interessentene, og i større grad involvere dem ved utvikling av nye løsninger.

De viktigste kildene i forhold til å identifisere omgivelsenes forventninger har i år vært:

- Samfunnet: Gjennomføring av en omfattende omdømmeundersøkelse samt løpende medieanalyser
- Myndigheter og eiere: Jevnlige møter
- Spilleproblematikk: Jevnlige møter med organisasjoner og eksperter. Flere har vært aktivt involvert i utarbeidelsen av våre planer på dette området
- Kunder og spillere: Løpende målinger av kundetilfredshet, markedsundersøkelser og rapporter fra kundesenteret
- Leverandører: Jevnlige statusmøter
- Kommisjonærer og lokalinnhavere: Regulær kontakt gjennom tre faste fora: "Kontaktutvalget", hvor alle distributører og samarbeidspartnere er representert, "Tippekommisjonærenes Landsforening", en sammenslutning av Norsk Tippings kommisjonærer og "Kommisjonærforum" et samarbeids- og kontaktforum mellom Norsk Tipping og kommisjonærene
- Overskuddsmottakerne: Jevnlige møter med representanter for de største organisasjonene innen kultur, idrett og humanitær virksomhet

Forankring av samfunnsansvar i Norsk Tippings organisasjon

For Norsk Tipping har samfunnsansvar alltid vært en integrert del av virksomheten. Det betyr at de tilnærminger vi har for samfunnsansvar må innarbeides i de ordinære ledelsessystemene. På denne måten er det mulig å sikre at samfunnsansvar alltid er med i vurderingen, og at ansvaret for gjennomføring er klart plassert.

I inneværende år vil vi derfor fokusere på å innarbeide samfunnsansvar i våre forretningsprosesser på følgende måte:

- Utvikle videre prosesser for dialog og konsultasjon for mer presist å kunne identifisere sosiale og etiske problemstillinger og forventninger
- Sikre at samfunnsansvar blir et sentralt element i den årlige strategi- og planprosessen
- Sikre prioritering av de ulike tiltak i ledergruppe og styre
- Innarbeide aktiviteter, planer og spesielle hensyn i bedriftens ordinære planer og videreutvikle måleparameterne knyttet til samfunnsansvar
- Innarbeide samfunnsansvar i ledernes og relevante medarbeideres medarbeiderevalueringer

Prioriterte problemstillinger

Mye av vår oppmerksomhet i 2004 har vært rettet mot problemstillinger knyttet til spilleavhengighet, spesielt i tilknytning til planleggingen og utviklingen av nye spilleautomater. Men også på andre områder har samfunnsansvar og imøtekommelse av ulike interessenters forventninger stått sentralt.

De viktigste prioriteringene har vært:

- Spilleansvarlighet: Innarbeide spilleansvarlighet i alle prosesser og bidra til å forebygge spilleavhengighet
- Våre kunder: Videreutvikle våre tjenester slik at vi fortsatt kan tilby konkurransedyktige produkter som mange finner glede av å spille på

- Spillsikkerhet: Sikre maksimal integritet i spill og systemer samt motvirke kriminalitet og misbruk
- Våre leverandører og samarbeidspartnere: Ha fokus på kostnadseffektivitet, etterleve Lov om offentlige anskaffelser, samtidig som vi utvikler sterkere partnerskap med våre leverandører
- Våre medarbeidere: Fortsette fokuseringen på frisklivstiltak og på denne måten øke de ansattes trivsel samt forebygge og redusere sykdom og fravær
- Samfunnet: Fortsette vår sterke involvering i kultur og idrett
- Våre kommisjonærer og lokalinnhavere: Videreutvikle vårt distribusjonsnett og sikre integritet i alle ledd
- Miljø: Fortsette å fokusere på konkrete miljøtiltak som avfallsreduksjon og energisparing

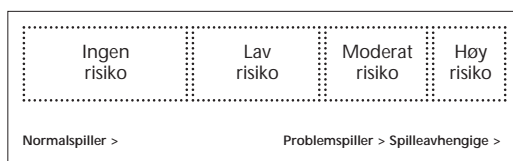
Spillansvarlighet

For 97–98 prosent av befolkningen er spill avslappende glede. Det betyr ikke at vi kan miste de 2–3 prosent andre av syne

Man kan tenke seg utviklingen av spilleavhengighet som en prosess. Fra først å bruke spill som glede og underholdning til at man føler et problem ved å slutte å spille og til man er så hektet at man kan regnes som en patologisk avhengig. Heldigvis vil det for de fleste være greit å holde seg til den delen av skalaen hvor man uproblematisk kan bruke pengespill som underholdning.

Norsk Tipping kan i liten grad hjelpe dem som allerede er spilleavhengige ut over å tilby informasjon om hvor det er hjelp å få. Vi har imidlertid en viktig oppgave i å sørge for at flest mulig holder seg på på riktig side av skalaen og sørge for å utvikle programmer, systemer og enkelttiltak i forhold til forebygging og informasjon slik at færrest mulig utvikler avhengighet.

En av Norsk Tippings storsatsinger i 2004 har vært å utarbeide og igangsette et program for spillansvarlighet.

Programmet ble utarbeidet av en arbeidsgruppe på 10 personer fra forskjellige avdelinger under veiledning av en av verdens ledende eksperter i spilleavhengighet tilknyttet Spelinstituttet i Sverige. Dette ble vedtatt av Norsk Tippings ledergruppe i juni og igangsatt 1. august.

Programmet forplikter Norsk Tipping i forhold til følgende grupperinger:

- Egne ansatte
- Spillerne
- Kommissjonærer og lokalinnhavere
- Samfunnet for øvrig

For våre egne ansatte har vi som mål å øke bevisstheten rundt farene ved pengespill og gi basiskompetanse i spilleavhengighet. Vi har i 2004 blant annet innført en times undervisning om spilleavhengighet i opplæringen av alle nyansatte, utarbeidet en egen kunnskapsbank på intranettet, gitt ut et faktahefte om spilleavhengighet til alle ansatte, hatt kontinuerlig fokus på spillansvarlighet i den interne informasjonen og oppfordret alle ansatte til å bry seg om hverandre med tanke på eventuelle pengespillproblemer. Enkeltgrupperinger som for eksempel salgskorpset har fått en utvidet opplæring, og flere nøkkelpersoner har deltatt på konferanser og kurs innen dette temaet både i Norge i utlandet.

Kommissjonærer og lokalinnhavere

Kommissjonærene er ryggraden for Norsk Tipping. Gjennom et enda sterkere samarbeid kan vi styrke posisjonen til våre attraktive ansvarlige spill ytterligere

Mer enn 15 tusen mennesker hos mer enn 3 800 kommissjonærer er involvert i å selge Norsk Tippings spill hver eneste uke. Det er disse menneskene som er våre sanne ambassadører.

Å være kommissjonær er å inneha en dobbelt rolle: På den ene siden skal han eller hun promotere våre spill og bidra til at vi når våre salgsmål. På den annen side er kommissjonærenes adferd også avgjørende for inntrykket av Norsk Tippings integritet og ansvarlighet. Derfor må vi også jobbe i forhold til kommissjonærene langs to akser:

- Gjennom forretningsutvikling og tiltak som bidrar til at det blir enda mer attraktivt å være kommissjonær for Norsk Tipping
- Gjennom økt kontroll og oppfølging i forhold til kommissjonærbetingelser og opplæring i forhold til spilleavhengighet og andre sosiale problemstillinger knyttet til pengespill.

Kommissjonærutvikling

Gjennom myndighetenes godkjenning av skrapelodd fra Norske Spill har konkurransen økt også i forhold til Norsk Tippings kommissjonærer. Denne nye konkurransen utgjør et viktig premiss for vår tilnærming til framtidig kommissjonærutvikling.

I det store og hele er Norsk Tipping en høyt verdsett leverandør til kommissjonærene. Vervet innebærer for de fleste en viktig omsetnings- og inntektskilde. Likevel er det fortsatt potensial å hente i forhold til kommissjonærene gjennom en mer fokusert kommissjonærutvikling.

Flere av våre kommissjonærer har tatt til orde for en mer segmentert tilnærming til kommissjonærkorpset fra Norsk Tippings side. Dette vil bli bærebjelken i arbeidet med kommissjonærutvikling i årene framover. En større differensiering av kommissjonærkontrakter, betingelser

Vi har overfor våre spillere forpliktet oss gjennom programmet til å være åpne om vinnerjanser og tilfældighetsprinsippet på våre spill. Vi har i 2004 blant annet gjort om baksiden på alle kupongene slik at vinnerjansene kommer tydelig fram. Dette har blitt gjort i alle nye opptrykk av kuponger fra 01.09.2004. Samtidig la vi inn logoen til Hjelpelinjen fordi vi ønsker å ha tilgjengelig informasjonsmaterieil om spilleavhengighet til spillerne.

I våre tv-sendinger har vi fokus på å være etterrettelige når vi snakker om vinnerjanser og ikke bygge opp under myter eller urealistiske bilder av mulighetene for stor gevinst. Vi har en jevnlig vurdering av grenser på spillebeløp på Internett, oddsenkombinasjoner og lignende. Nytt av året er at vi følger opp enkeltspillere når våre varslinger sier oss at det blir spilt unormalt høyt.

Fra 01.01.04 satte vi 18 års grense på Oddsen fordi dette potensielt er det av Norsk Tippings spill som innebærer størst risiko i forhold til uheldig spilleadfærd. På Norsk Tippings automater har vi fokusert på å informere om tilfældighetsprinsippet, om farene for avhengighet og nummeret til Hjelpelinjen. Vi har også utviklet en egen seksjon om spilleavhengighet med faktakunnskap og hjelpeinformasjon på våre hjemmesider.

Høsten 2004 innførte vi basiskunnskap om spilleavhengighet i vår kommisjonæropplæring. Nye kommisjonærer på kurs hos Norsk Tipping får et innblikk i problematikken og får med seg et nytviklet hefte med faktakunnskap samt informasjonsbrosjyrer til sine kunder. Vi gjennomførte kurs med basiskompetanse i spilleavhengighet for alle lokalinnhavere som var med i pilotprosjektet med våre automater høsten 2004. Disse måtte også bestå en sertifiseringstest hvor dette var et av temaene. Våre kommisjonærer blir jevnlig informert om dette arbeidet via flere informasjonskanaler. I 2004 har vi fokusert på 18 årsgrensen på Oddsen og på nummeret til Hjelpelinjen.

Norsk Tipping har samarbeid med flere grupperinger innen fagfeltet spillavhengighet. Det er nyttig for oss å bygge gode relasjoner basert på åpenhet og ærlighet med både fagmiljøer og frivillige organisasjoner. På denne måten kan vi lære om ulike vinklinger og syn på temaet og vi kan få konstruktiv kritikk på våre tiltak. Vi ønsker å aktivt dele informasjon og innhente andres synspunkter på vår virksomhet. I 2004 har vi hatt jevnlig kontakt med PTS (Pårørende til spilleavhengige), Blå Kors, Østnorsk kompetansesenter, SNSUS (nordisk stiftelse for å motvirke spilleavhengighet), Hjelpelinjen og Lotteritilsynet. Vi har deltatt i flere behandlings- og

selvhjelpsgrupper og fått gode råd og tilbakemeldinger. På noen områder er vi uenige, og slik vil det alltid være mellom spillindustrien og de som jobber med spilleavhengighet. Så lenge vi har et felles mål om å gjøre færrest mulig mennesker avhengige av pengespill, ser vi allikevel muligheten for et godt og konstruktivt samarbeid. Norsk Tipping har også deltatt på samtlige konferanser og seminarer i Norden om dette emnet i 2004, deltatt på internasjonale konferanser, støttet konferanser økonomisk og ved ett tilfelle invitert fagfeltet i Norge til Norsk Tipping for en forelesning av en professor i spilleavhengighet fra Australia.

Gjennom hele 2004 har vi hatt et fast, profesjonelt samarbeid med psykolog Thomas Nilsson ved Spelinstituttet i Sverige for å innhente ekspertise for råd og veiledning. Vi har også faste samarbeidsmøter med de nordiske lands tippeselskaper for erfaringsutveksling.

og oppfølging er nøkkelen til å skape merverdi både for kommisjonærene og oss. Dette vil gi økte muligheter for utvikling av nye forretningskonsepter samtidig som det sikrer et kommisjonærkorps som er geografisk godt nok utviklet til å sikre alle spillere god tilgjengelighet til våre spill.

Utplasseringen av nye terminaler hos alle kommisjonærer ble avsluttet i 2004. Dermed har vi fått på plass en ny teknologisk plattform som vil muliggjøre en fleksibel tilnærming til de ulike kommisjonærer.

Kontroll og kompetanseutvikling

I løpet av 2004 opplevde vi dessverre et par saker hvor enkeltstående kommisjonærer gikk ut over sine fullmakter gjennom å tillate spill på kreditt. Med utgangspunkt i disse sakene har vi jobbet systematisk med å forbedre våre rutiner i forhold til registrerte avvik fra normalt

spillemønster, blant annet gjennom bedre overvåking og raskere reaksjoner/sanksjoner ved mistanke om brudd. De nye terminalene tillater tettere oppfølging av den enkelte kommisjonær samt gir adgang til data helt ned til den enkelte spiller/transaksjon.

I forbindelse med Stortingets vedtak om å gi Norsk Tipping enerett på utplassering og drift av spilleautomater i Norge, har vår automatdivisjon vært engasjert i valg og sertifisering av framtidige lokalinnhavere. For Norsk Tipping er dette en stor utfordring fordi det bringer oss i kontakt med bransjer som vi tidligere ikke har hatt noen relasjon til, spesielt innen hotell- og restaurantnæringen. En omfattende sertifiseringsprosess og målrettede opplæringsprogrammer er, i tillegg til ulike kontrolltiltak, de viktigste virkemidlene for å sikre kvalitet, integritet og etterlevelse hos de nye lokalinnhaverne.

KOMMISJONÆRER PR FYLKE PR 31.12.04

Akershus	272	Oslo	342
Aust-Agder	95	Rogaland	273
Buskerud	187	Sogn og Fjordane	126
Finnmark	111	Sør-Trøndelag	230
Hedmark	188	Telemark	145
Hordaland	362	Troms	168
Møre og Romsdal	266	Vest-Agder	130
Nordland	280	Vestfold	152
Nord-Trøndelag	122	Østfold	202
Oppland	195	Svalbard	1

Antall kommisjonærer pr 31.12.04 = 3 847

Spillere og kunder

Norske spillere får stadig flere tilbud å velge mellom. Økt innovasjon er nødvendig for å sikre at vi fortsatt vil tilby de beste lavrisikospillene med den høyeste underholdningsverdien

Det norske spillmarkedet har endret seg kraftig i løpet av de siste årene. Nordmenns bruk av ny informasjonsteknologi og framveksten av en rekke nye konkurrenter er i ferd med å forandre både spillemønster og forventninger til denne typen underholdning. Utfordringene for Norsk Tipping i forhold til å beholde sin posisjon som den foretrukne leverandøren av pengespill er derfor mange.

De største utfordringene for Norsk Tipping er – i tillegg til den økende konkurransen – knyttet til den demografiske og sosiale utviklingen i befolkningen. Selv om vi er den best likte leverandøren av pengespill i alle grupper av befolkningen, står vi svakere i de gruppene som vokser sterkest; spillere under 30 år, i urbane strøk og storbyer, blant dem med høy utdanning og inntekt og blant storbrukere av internett og mobiltelefon. En av de viktigste oppgavene vi står overfor er derfor å øke relevansen og bedre relasjonene til disse gruppene.

For å oppnå dette må vi gjennomføre tiltak på en rekke områder:

- Vi må videreutvikle våre distribusjonsløsninger og sikre enklere tilgjengelighet til spillene, slik at vi bedre kan utnytte urealisert potensial i kommisjonærkanalen
- Vi må videreutvikle spillene, slik at disse appellerer til alle grupper
- Vi har omorganisert vår kundeservice, og vil kontinuerlig arbeide med å forbedre vår service overfor kunder og kommisjonærer
- Vi vil videreutvikle vår dialog og kommunikasjon med våre kunder, slik at vi i enda sterkere grad bygger

lojalitet og relasjoner mellom den enkelte spiller og Norsk Tipping

Selvpålagte begrensninger

Et spesielt forhold for Norsk Tipping er at vi også er et instrument for myndighetene i forhold til å sikre at spill skjer i kontrollerte og ansvarlige former. Vi har derfor en rolle i forhold til å samle nordmenn omkring et kontrollert spilletilbud.

Dette innebærer at vi må utvise varsomhet i forhold til utsatte grupper i utformingen av våre spill. På en rekke områder har Norsk Tipping innført selvpålagte begrensninger som er riktige i forhold til vår rolle som ansvarlig operatør, men som samtidig åpner for konkurrerende produkter.

Det beste eksempelet er Oddsen, hvor vi i 2003 innførte betydelige bergrensninger i forhold til maksimalinnsats og i 2004 fulgte opp med å innføre 18-års grense. Resultatet er at vi i liten grad har problemer med storspill og spilleadferd som kan gi problemer med spilleavhengighet. På den annen side har vi også ved hver innskrenkning tapt betydelig omsetning fra spillere som sannsynligvis har gått over til andre, internettbaserte odds-spill. Et annet område hvor vi har pålagt oss selv betydelige restriksjoner er i forhold til spill over Internett. Her har vi utviklet en helt egen teknologi som krever spesielle spillekort og vi har også innført begrensninger i forhold til spilleinnsats. Alt i alt betyr dette at vi med klar margin har den sikreste teknologien både hva betalingsikkerhet og kontroll med spillene angår. Samtidig bidrar de selvpålagte begrens-

Våre medarbeidere

Innsatsen for å redusere sykefraværet har vært vellykket. Utfordringen nå ligger i å øke ansattes involvering i utviklingen av en kompetanseorganisasjon

Også i år gjennomførte Norsk Tipping en "IC-rating" (måling av Intellektuell kapital) hvor respondentene er selskapets egne medarbeidere og eksterne samarbeidspartnere. Dette avdekket tilfredsstillende utvikling på flere parametere, men undersøkelsen avdekket en noe svekket kompetansestyring.

En endring av organisasjonsstrukturen er foretatt i 2004. Hovedbegrunnelsen bak den er en videreutvikling av divisjonsstrukturen hvor man tydeliggjør resultatansvaret og ansvar for leveranser. Gjennom innføring av en organisasjonsmodell som bedre skiller mellom stab og linje, mellom "konsern-oppgaver" og operasjonell drift, vil organisasjonen bli flatere og mer myndighet vil gis divisjoner og leveranseenheter. Det pågår nå et arbeid for å definere og avklare arbeidsprosesser med sikte på å skape en effektiv organisasjon med tydelige roller og ansvar. Vi vil sørge for å følge opp organisasjonsendringene for å sikre at den nye organisasjonsmodellen gir den ønskede effekten.

Når det gjelder svekkelsen av kompetansestyring er forklaringene sannsynligvis mer sammensatte og komplekse. Norsk Tipping har alltid vært ansett som en god arbeidsplass i lokalmiljøet, og som en følge av dette har få slut-

tet. Vi har tradisjonelt sett også vært en stor arbeidsgiver i forhold til ufaglærte. Selv om mange ansatte har fått et kompetanseløft internt har også kompetansetilfanget i stor grad kommet som en følge av nyansettelser.

I dag er vi i en situasjon hvor vi ikke lenger vil ha noen stor vekst i antall årsverk. Samtidig gjør konkurransesituasjonen det stadig mer nødvendig å utvikle oss som en kompetanseorganisasjon. Dette skaper nye og store utfordringer for selskapet, og de tiltak som har vært igangsatt for å møte denne situasjonen har sannsynligvis foreløpig ikke virket lenge nok til å ha hatt en omfattende effekt.

Norsk Tipping har møtt de nye utfordringene gjennom et sett av ulike tiltak:

- Vi stimulerer til intern mobilitet og karriereutvikling. Våre nye behov gjør det nødvendig å få våre medarbeidere til å ta nye utfordringer gjennom jobbskifter internt. For 2004 var målsettingen 2 prosent intern mobilitet, og vi oppnådde noe i overkant av dette
- Vi har igangsatt treningsprogrammer for i større grad å dyrke fram en prestasjonskultur. Dette krever gode ledere og et av hovedtiltakene har vært knyttet til lederutviklingsprogrammer i samarbeid med Olympiatoppen/Senter for prestasjonsutvikling.

ningene til å øke utfordringen i forhold til ikke å miste spillere til konkurrentene.

Markedsføring og produktutvikling

I forbindelse med myndighetenes vedtak om å gi Norsk Tipping enerett på spilleautomater i Norge, har våre konkurrenter reist en debatt om Norsk Tippings markedsføringspraksis.

Selv om vi tar all kritikk alvorlig, uansett hvor den kommer fra, føler vi samtidig at kritikken i det store og hele er uberettiget.

Selv om Norsk Tipping er en betydelig annonsør i Norge, har vi det siste året redusert snarere enn å øke våre annonsebudsjetter. Dette har skjedd til tross for at våre konkurrenter har økt sin markedsføring betydelig i samme periode, og at annonsemarkedet har vokst kraftig.

Etter vårt syn oppstår problemet med markedsføring først når denne bidrar til å lokke folk til å spille for mer enn de selv ønsker, eller når det leder til adferd som øker risikoen for spilleavhengighet. For ikke å skape urealistiske forventninger legger vi derfor stor vekt på utformingen av budskapet i vår markedsføring.

I begge disse sammenhengene følger Norsk Tipping de forsiktighetsprinsippene som nå også er anbefalt i Lotteritilsynets foreslåtte handlingsplan mot spilleavhengighet.

Til tross for at det ikke finnes noen dokumentert sammenheng mellom markedsføring og spilleavhengig-

het, legger Norsk Tipping klare prinsipper til grunn for sin annonsering og markedsføring:

- Vi henvender oss ikke mot barn og unge
- Vi søker å bygge profil og holdninger rundt de enkelte spillene framfor å satse på såkalt "løp og kjøp" reklame
- Vi overdriver ikke folks vinnerjanser, men opplyser tvert imot hva disse rent faktisk er

I følge eksperter på spilleavhengighet er de viktigste faktorene i forhold til dette knyttet til utformingen av selve spillene samt det sosiale miljøet omkring selve spillsituasjonen. I utgangspunktet kan nær sagt et hvert spill utformes mer eller mindre sikkert i forhold til spilleavhengighet: Vi vet for eksempel at jo kortere tid det er mellom innsats og eventuell gevinstutbetaling, jo større tilbakebetalingsprosenten er, jo mer spillet er basert på kunnskapselementer som gjør at spillerne tror de kan påvirke vinnerjansene, desto større er faren for at noen kan spille mer enn det som er forsvarlig. Dersom spillerne i tillegg innbys til å tro at de kan vinne tilbake det tapte, øker risikoen i spillet.

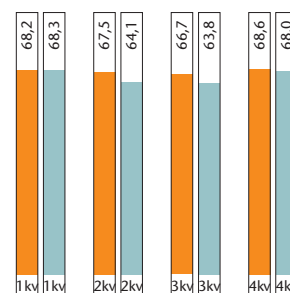
I produktutviklingen vil Norsk Tipping legge stor vekt på at spillene skal utformes på en måte som gjør at de i størst mulig grad bidrar til ansvarlig og kontrollert spilling. I stedet for å konkurrere på avhengighetsskapende faktorer, vil vi bruke virkemidler som oppfordrer til engasjement og som tilbyr uskyldig moro.

I dagens situasjon med en sterkt økende konkurranse er Norsk Tipping avhengig av økt innovasjon og utvikling for å opprettholde vår posisjon og derigjennom oppfylle vår sosiale rolle – både i form av å sikre et kontrollert og

ansvarlig spillemarked og i forhold til å reise midler til gode formål innen kultur og idrett.

Vi vil i denne prosessen derfor videreutvikle vår posisjon basert på følgende filosofi

- Norsk Tipping skal tilby lavrisikospill med høy underholdningsverdi
- Der hvor spillenes utforming alene ikke gir spillerne tilstrekkelig beskyttelse, vil vi vurdere å innføre og håndheve aldersgrenser og eventuelt andre begrensende tiltak
- Vi vil legge vekt på gode kontrollmuligheter i forbindelse med videreutviklingen av vår distribusjon
- Vår kommunikasjon skal primært være profilbyggende og vi skal bygge spillenes posisjon basert på positive budskap og virkemidler.

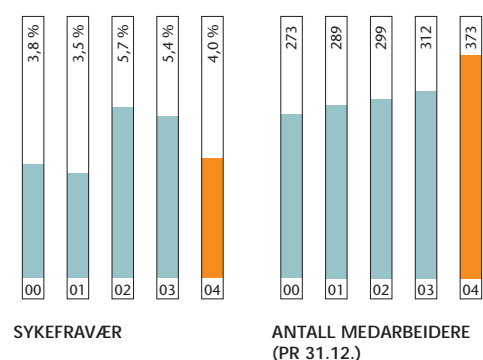
● Kommisjonær-spillernes totale tilfredshet med Norsk Tipping i 2004
● Internett-spillernes totale tilfredshet med Norsk Tipping i 2004

Undersøkelsen er gjennomført av BI; Norsk Kundebarometer, 4 kvartal 2004. Scoren er en poengsum på en skala fra 1–100, 70 poeng eller bedre blir regnet som bra – dvs. at kundene er fornøyd (60–70 er "passe fornøyd").

Prosessene og tiltakene fortsetter i 2005 og vi vil følge utviklingen nøye med sikte på å sikre positive effekter.

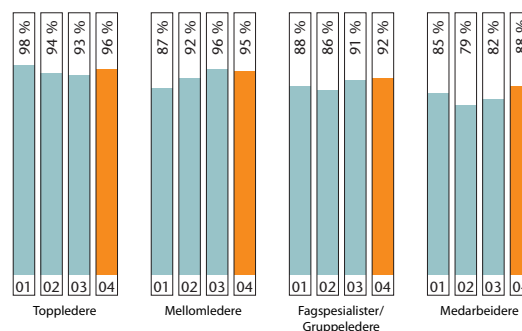
- IA-arbeidet (Inkluderende Arbeidsliv) har vært et annet satsningsområde i 2004. Gjennom en serie kollektivt og individuelt rettede tiltak har vi klart å redusere sykefraværet fra nesten 6 til 4 prosent.
- Norsk Tipping har vektlagt å styrke "frisklivskonseptet" – dette innebærer forebyggende tiltak på individ- og gruppenivå. Dette har blant annet omfattet tiltak som fysisk trening – tilrettelegging av individuelle treningsprogrammer, arbeidsplassoppfølging, tiltak for gravide, tilbud om mammografiundersøkelse og støtte til røykeavvenning.

Vi mener at mangfold er av stor verdi og selskapets policies understøtter dette. Vi ønsker mangfold i forhold til alder, erfaring, kompetanse og kjønn. Viktige virkemidler for å oppnå mangfold er bl.a. seniorpolitiske tiltak, kompetanseutviklings tiltak, fysisk tilrettelegging av arbeidsplasser og ulike tilbud for yngre medarbeidere med små barn.

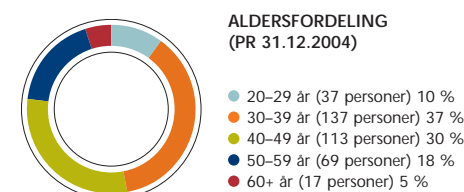
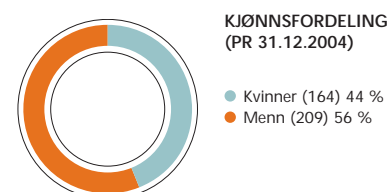
SYKEFRAVÆR

ANTALL MEDARBEIDERE (PR 31.12.)

UTVIKLING I KVINNERS LØNN I % AV MENNENS LØNN (Basert på gjennomsnittslønn)

Norsk Tipping har deltatt i et likelønnsprosjekt i regi av Barne- og familiedepartementet. Prosjektet ble avsluttet i 2004

Spillsikkerhet

Alt som involverer mennesker og teknologi krever spesiell årvåkenhet

De færreste tenker særlig over forhold knyttet til spillsikkerhet og spillenes integritet. Så lenge systemene fungerer, trekningene skjer som de skal og pengene utbetales til riktig person til riktig tid, er de fleste fornøyde. Slik skal det også være. Og på disse områdene er Norsk Tipping blant de beste i verden.

Men pengespill frister dessverre også noen få til å gå ut over lovens grenser. Hvitvasking av penger og spill på kreditt vil alltid være fristende for noen. Dette er en problemstilling Norsk Tipping ser svært alvorlig på.

I løpet av året har vi avdekket et par uønskede hendelser som skjedde i 2001 og 2002. Det ene tilfellet gjaldt en kommisjonær som tillot en kunde å spille på kreditt – det viste seg senere at spilleren var spilleavhengig. Det andre tilfellet innebar mistanke om hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger. Norsk Tipping har alltid hatt "null-toleranse" i forhold til forsøk på kredittspill eller økonomisk kriminalitet og har i løpet av året skjerpet inn og videreutviklet sine rutiner for å forebygge slike situasjoner. I tillegg har vi innført økt beredskap i forhold til uheldig spilladferd.

Leverandører og samarbeidspartnere

Overgangen til nytt innkjøpsreglement og behov for innkjøpsreduksjoner gir nye utfordringer både for oss og våre leverandører

Etter å ha vært unntatt Lov om offentlige anskaffelser siden 1995 er Norsk Tipping nå underlagt denne. Dette har krevd stor oppmerksomhet omkring innarbeidelse av nye rutiner og prosedyrer for innkjøp fra alle deler av organisasjonen. Innkjøpsprogrammet Program 150 skal sikre både implementering av Lov om offentlige anskaffelser og kostnadseffektivisering på til sammen 150 millioner kroner innen 2007.

For at effektiviseringsmålene skal nås samtidig med at rutiner legges om til å imøtekomme de nye kravene til innkjøp, har vi etablert klare programmer langs flere linjer:

- Kultur: På lang sikt kreves det at vi utvikler en kultur som er enda mer kostnadsbevisst. Det er derfor gjennomført en rekke informasjonstiltak samtidig med at alle avdelinger har fått konkrete innsparingsmål
- Kunnskap: Ledergruppen har gjennomgått en opplæring i de nye kravene, og det vil bli gjennomført opplæringsprogrammer for alle som er involvert i kjøp av varer eller tjenester
- Organisering: Innkjøpsfunksjonen er reorganisert og tilpasset de nye kravene
- Verktøy: Det er utviklet en elektronisk innkjøpsveileder. Denne vil bli fulgt opp med andre innkjøpsverktøy

Miljø

Miljøvern omhandler mer enn eventuelt utslipp i luft eller vann. Norsk Tipping har et bevisst forhold til miljøpåvirkningen ved forbruk av ressurser, transport og avfallshåndtering

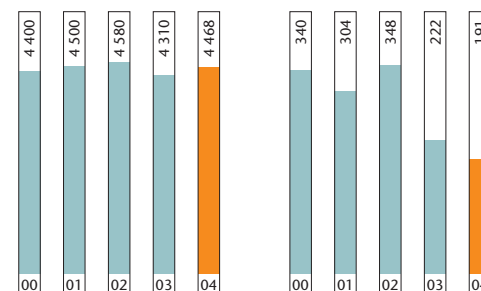

Norsk Tipping driver ikke produksjon som medfører utslipp og er derfor ikke spesifikt belastende på det ytre miljø. I forhold til våre leverandører av kuponger og spillprogrammer har vi kontraktsfestede miljøkrav om at dette skal være trykket på ubleket resirkulerbart papir, og med giftfri trykksverte.

Norsk Tipping har gode rutiner for effektivt energiforbruk, avfallshåndtering og resirkulering. Norsk Tipping har i 2004 inngått to nye avtaler for å sikre miljøhensyn:

- Verdikjeden som har befattning med en emballasje, kan omfatte mange ledd: Emballasjeprodusent, emballasjeimportør, industri som emballerer sine produkter, detaljister osv. Selskapet "Materialretur" sørger for å innkreve emballasjevederlaget som materialselskaper trenger for å organisere innsamlings- og gjenvinningsordninger. Norsk Tipping betaler vederlag til Materialretur fra 2004 for å bidra til at emballasje på Norsk Tippings produkter går til gjenvinning.

- Norsk Tipping distribuerer årlig 200 millioner kuponger og 20 millioner oddsprogram. Selskapet har i 2004 sammen med trykkeriet Strålfors sørget for at kupongene og tippeprogrammene blir trykket på en så miljømessig god og forsvarlig måte at det blir sertifisert etter Svanemerket. Merket er et synlig bevis på at produksjonen av tippekuponger og oddsprogram tilfredsstillende en rekke miljøkrav.

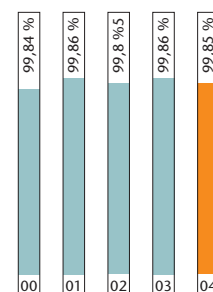
ENERGIFORBRUK DRIFTSBYGG (MWh)

ANTALL DISTRIBUTUERE KUPONGER (MILL)

- Vi har ytterligere klargjort ansvars plasseringen for gjennomføring av sikkerhetstiltak, og foretatt et klarere skille mellom stabs- og linjefunksjoner. Mens sikkerhetsstaben har et klart ansvar for utarbeidelse av retningslinjer og kontroll med etterlevelse, er linjeorganisasjonens ansvar for gjennomføring skjerpet ytterligere.
- Vi har innført et nytt og strammere oppfølgings-system i forhold til kommisjonærene, hvor vi både fokuserer på økonomisk avregning og løpende analyse av eventuelt avvikende omsetningsmønstre.

- En egen styringsgruppe for spillsikkerhet med representanter fra flere avdelinger er opprettet, og vi har innført klare prioriteringer i forhold til arbeidet med spillsikkerhet.
- Rutinene for sanksjoner mot kommisjonærer som bryter våre kommisjonæravtaler er innskjerpet.
- Vi har startet et arbeid for å utvikle nye retningslinjer og rutiner i forhold til tiltak mot hvitvasking og økonomisk kriminalitet.

SPILLTILGJENGLIGHET I NETTVERKET

- Kvalitet: Innkjøpsprogrammet innebærer generelt sterkere fokusering på kvaliteten i våre leverandørforhold, blant annet med hensyn til kontroll i forhold til etterlevelse av inngåtte kontrakter, oppfølging av avtaler samt innføring av systemer og rutiner som kan sikre større åpenhet og forutsigbarhet i alle samarbeidsforhold

og bedrifter med mer ordinær leverandørstatus og at vi etablerer hensiktsmessige samarbeidsformer og rutiner.

For Norsk Tipping er det et viktig at vi blir oppfattet som en profesjonell samarbeidspartner som stiller klare krav til sine leverandører. Samtidig ønsker vi at våre leverandører skal vokse og utvikle seg sammen med Norsk Tipping. Vi har derfor startet arbeidet med å utvikle spesielle programmer for leverandørutvikling og tar sikte på å initiere flere konkrete prosjekter i løpet av 2005.

Norsk Tipping er på en rekke områder avhengig av eksterne samarbeidspartnere for å utvikle sine produkter og tjenester samt i forhold til operativ drift. Det er derfor viktig at vi klart definerer strategiske samarbeidspartnere

Samfunnet

Et omfattende program for sponsering og samarbeid er viktig for å synliggjøre vår posisjon som en viktig bidragsyter til samfunnet

Norsk Tipping er en betydelig bidragsyter til norsk idrett og kultur. For oss er dette naturlig i og med at hele vår virksomhet er så sterkt forankret i disse sektorene gjennom overskuddsfordeling og spill, og fordi vi tror en sterk forankring i disse miljøene vil være viktig i forhold til å bevare vår ledende posisjon i framtiden.

Norsk Tippings sponsor- og samarbeidsvirksomhet retter seg i hovedsak mot tre ulike formål eller grupper:

- Idrett: Vi har gjennom mange år vært en betydelig sponsor av norsk idrett

- Kultur: Kultursponsing er av relativt nyere dato for Norsk Tipping. I årene framover ønsker vi å øke kulturens andel av vår sponsorvirksomhet, slik at denne bedre gjenspeiler kulturens andel av overskuddsfordelingen

- Lokalsamfunnet: Norsk Tipping er en viktig bedrift for Hamar-regionen, og vi ønsker å bli oppfattet som en god samfunnsborger i lokalmiljøet. Vi bidrar derfor aktivt med støtte også til lokale organisasjoner og aktiviteter som kan bidra til å berike livet for våre ansatte og deres nærmiljøer.

Intellektuell kapital

Den kompetanse, erfaring og de systemer som Norsk Tipping har bygd opp gjennom årene, representerer en betydelig verdi for selskapet. For å kunne videreutvikle disse verdiene på en strukturert og effektiv måte, har Norsk Tipping systematisk målt selskapets intellektuelle kapital annet hvert år siden 2000.

Hva er intellektuell kapital?

Begrepet "intellektuell kapital" dekker de ressursene som ikke kommer fram i et tradisjonelt regnskap, men som like fullt er viktige for et selskaps muligheter til å lykkes.

Hva måles?

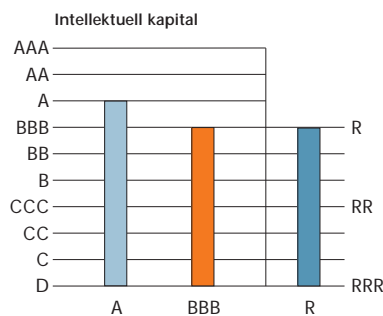
Intellektuell kapital måles langs fire dimensjoner:

1. Styrken i selskapets forretningsidé og strategi, sett i forhold til det potensialet og den risikoen som er forbundet med å operere i bransjen. Dette kalles *forretningskonsept*.
2. Verdien av immaterielle rettigheter og effektiviteten og dynamikken i arbeidsprosesser, metoder og IT-systemer, i hvor stor grad kompetanse gjenbrukes og hvordan bedriftskulturen legger til rette for deling og utvikling av kunnskap, osv. Dette kalles *organisasjonseid strukturkapital*.
3. Ledelsens og de ansattes egenskaper, kompetanse, lojalitet og evne til å utvikle og bruke seg selv, alene og sammen med andre, på en effektiv måte. Dette kalles *humankapital*.
4. Styrken i nettverket av eksterne relasjoner, merkevarens styrke og verdien av kundebasen. Dette kalles *relasjonsbasert strukturkapital*.

Hvordan foregår målingen?

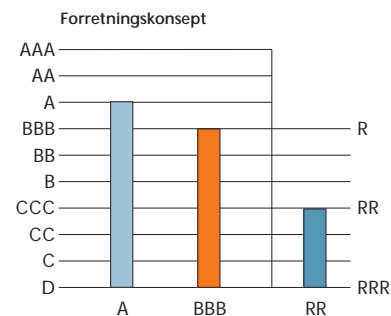
Målingen gjennomføres av konsulenter fra Intellectual Capital Sweden AB. Den foregår ved at data samles inn gjennom strukturerte, kvantifiserbare dybdeintervjuer med ledelsen, nøkkelmedarbeidere og eksterne interessenter med god innsikt i selskapets drift og rammebetingelser. Dataene analyseres deretter ved hjelp av det standardiserte måleverktøyet ICRating™.

Hver av de fire dimensjonene beskrevet over bedømmes ut fra tre perspektiv: a) hvor effektiv dimensjonen er (virkningsgraden), b) hvor gode anstrengelser som gjøres for å fornye og utvikle den intellektuelle kapitalen og c) hvor stor risikoen er for at virkningsgraden vil reduseres.

Hvordan skårer Norsk Tipping?

Den samlede vurderingen av Norsk Tippings intellektuelle kapital viser at virkningsgraden er høy – det vil si at selskapet får god effekt ut av den intellektuelle kapitalen. Selskapet gjør også gode anstrengelser for å oppnå fornyelse. Risikoen for at nåverdien av den intellektuelle kapitalen skal reduseres er middels, men har økt noe sammenlignet med målingen i 2002.

Forretningskonsept

Norsk Tippings forretningskonsept har høy virkningsgrad. Anstrengelsene for fornyelse er relativt gode. Risikoen for svekkelse er høy.

Den høye virkningsgraden forklares først og fremst av en sterk markedsposisjon og god strategisk posisjonering. Monopolet, samt vekst- og lønnsomhetssituasjonen bidrar også positivt.

Fornyelsen av forretningskonseptet er relativt god, med kontinuerlig strategisk tilpasning til markedsituasjonen og nysatsninger som Multispill.

Risikoen i forretningskonseptet har økt siden forrige måling i 2002 og anses å være høy. Hovedårsaken er at Norsk Tipping har gått inn på spilleautomatmarkedet, men også den sterkt økende konkurransen i markedet generelt.

Definisjoner

Virkningsgrad

Verdien/Effektiviteten på den intellektuelle kapitalen i dag.

AAA	Ekstrem høy virkningsgrad
AA	Meget høy virkningsgrad
A	Høy virkningsgrad
BBB	Relativt høy virkningsgrad
BB	Gjennomsnittlig virkningsgrad
B	Relativt lav virkningsgrad
CCC	Lav virkningsgrad
CC	Veldig lav virkningsgrad
C	Ekstremt lav virkningsgrad
D	Ingen virkningsgrad

Fornyelse og utvikling

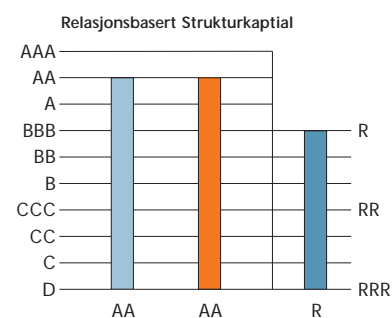
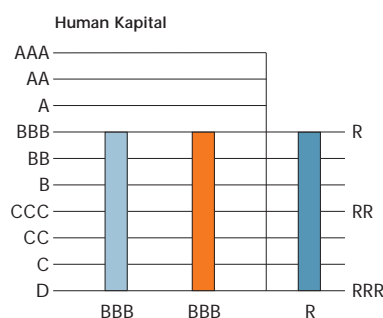
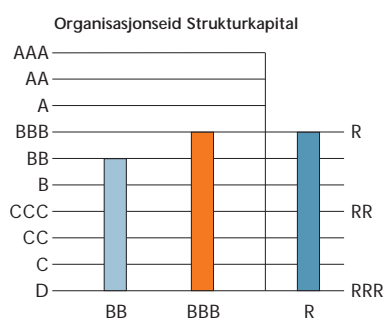
Anstrengelsene for å fornye og utvikle den intellektuelle kapitalen.

AAA	Ekstremt gode anstrengelser
AA	Meget gode anstrengelser
A	Gode anstrengelser
BBB	Relativt gode anstrengelser
BB	Gjennomsnittlig anstrengelser
B	Relativt svake anstrengelser
CCC	Svake anstrengelser
CC	Meget svake anstrengelser
C	Ekstremt svake anstrengelser
D	Ingen anstrengelser

Risiko

Risikoen for at nåverdien av den intellektuelle kapitalens virkningsgrad vil reduseres

-	Ignorerbar
R	Middels risiko for at virkningsgrad reduseres
RR	Høy risiko for at virkningsgrad reduseres
RRR	Veldig høy risiko for at virkningsgrad reduseres

Organisasjonseid strukturkapital

Norsk Tippings organisasjonseide strukturkapital har gjennomsnittlig virkningsgrad, fornyelsesanstrengelsene er relativt gode og risikoen for forverring er middels.

Den gjennomsnittlige virkningsgraden forklares i første rekke med en organisasjonskultur som preges av tydelige verdier og et stabilt driftssystem.

Fornyelsesanstrengelsene er relativt gode, med blant annet satsninger som integrering av økonomisystem, fortsatt oppbygging av kundeforvaltning/salgssystem samt fornyelse av innkjøpsrutiner.

Risikoen bedømmes å være middels. Dette knyttes først og fremst til en viss oppdeling av kulturen, med nyansatte som har andre referanserammer enn de som har vært ansatt i lang tid.

Humankapital

Både ledelse og medarbeidere har høy virkningsgrad. Fornyelsesanstrengelsene vurderes som gode, og er litt bedre for ledelsen enn for medarbeidere. Risikoen for svekkelse er imidlertid høyere hos ledelsen enn hos medarbeiderne.

Ledelsens relativt høye virkningsgrad forklares av et sterkt eksternt lederskap, god kommunikasjon eksternt og internt og god evne til å bygge relasjoner med viktige interessenter. Medarbeidernes høye virkningsgrad er resultat av god kjernekompetanse, erfaring, pålitelighet, høy etisk standard og profesjonalisme.

Fornyelse på ledernivå er knyttet til satsing på lederutvikling med anerkjente kursopplegg og masterutdanning, samt samarbeidet med Olympiatoppen/Senter for prestasjonsutvikling. Nyrekruttering har også gitt ledelsen nye impulser og økt dynamikk. På medarbeidernivå er fornyelsesanstrengelsene gjennomsnittlige, fordi en del av kompetanseutviklingen som skjer ikke har tilstrekkelig kobling til selskapets overordnede strategi og framtidsplaner.

På ledernivå er risikoen for svekkelse av humankapitalen høy, noe som kan forklares med at mye av kompetansen og ansvaret ligger hos et fåtall personer. På medarbeidernivå er risikoen gjennomsnittlig, ettersom virksomheten som helhet ikke er spesielt personavhengig. Kombinert gir dette en middels risiko for den totale humankapitalen.

Relasjonsbasert humankapital

Norsk Tippings nettverk har meget høy virkningsgrad. Fornyelsesanstrengelsene er meget gode og risikoen for forverring er middels. Merkevarer har ekstremt høy virkningsgrad, med gode fornyelsesanstrengelser. Risikoen for svekkelse er dog høy. Kundebasen har også høy virkningsgrad, med god fornyelse og middels risiko for svekkelse.

Nettverket har meget høy virkningsgrad, med høy stabilitet og god tilgang til rette type eksterne kontakter. For merkevarens del er forklaringen svært høy kjennskap og godt omdømme. Kundebasen består i stor grad av fornøyde og lojale spillere.

Fornyelsen av nettverket er også god og det arbeides kontinuerlig for å skape relasjoner med kommisjonærer og samfunnskontakter. Den samme kontinuiteten gjør seg gjeldende når det gjelder markedsbearbeidelse, analyse og posisjonering. Overfor kundene består fornyelsen i satsinger på nye terminaler, utvikling av nye spillerkort samt inngangen på automatmarkedet som vil utvide kundebasen.

Risikoen for at nettverket skal svekkes er middels. Lojaliteten anses å være god og er først og fremst knyttet til selskapet, ikke enkeltpersoner. Merkevarer har høy risiko for svekkelse, knyttet til assosiering med spilleautomater og et press mot enerettsmodellen for spill. Risikoen knyttet til kundebasen er middels, men økende. Antallet spillere er synkende på store spill som Lotto og Odds, som resultat av økt konkurranse.

Spillinntekter Norsk Tipping 2004 – fordelt fylkesvis

Fylke	Lotto	Viking Lotto	Joker	Tipping	Oddsens	Flax	Extra	Automater *)	Totalt
Østfold	214 637 241	88 695 137	40 028 500	54 835 864	82 918 395	63 696 500	46 277 780		591 089 417
Akershus	331 212 384	142 153 147	68 210 680	72 423 441	107 571 510	81 582 200	61 918 200		865 071 562
Oslo	314 980 851	164 517 486	60 034 440	97 423 447	188 459 630	95 457 742	51 203 360		972 076 956
Hedmark	188 501 073	73 718 752	35 881 260	34 694 369	42 699 782	50 075 700	46 755 400		472 326 336
Oppland	170 005 362	64 265 101	35 756 260	33 670 858	45 050 882	43 928 500	43 292 960		435 969 923
Buskerud	200 012 070	82 831 087	41 100 880	39 247 347	58 414 610	51 187 800	43 296 400		516 090 194
Vestfold	157 585 260	63 127 437	31 554 500	35 828 960	59 248 520	52 173 550	35 675 220		435 193 447
Telemark	127 254 609	47 219 348	26 106 600	28 665 606	42 297 166	33 334 450	33 563 920		338 441 699
Aust Agder	70 883 265	26 575 727	13 941 220	12 620 827	14 480 381	20 666 100	16 338 500		175 506 020
Vest Agder	97 723 245	37 320 089	19 938 980	22 404 700	43 805 626	29 915 500	20 480 560		271 588 700
Rogaland	231 201 933	91 793 166	47 439 920	58 912 838	103 568 526	84 356 250	48 717 560		665 990 193
Hordaland	330 192 123	138 427 044	73 027 780	88 474 270	156 530 811	94 443 900	78 159 020		959 254 948
Sogn Og Fjordane	85 007 766	37 905 897	19 896 200	18 105 083	28 289 615	26 737 200	23 354 420		239 296 181
Møre Og Romsdal	179 484 480	76 454 872	39 402 560	33 835 287	65 239 753	53 928 200	47 198 280		495 543 432
Sør Trøndelag	202 304 427	83 312 935	42 064 860	38 139 021	62 273 599	60 409 600	52 521 680		541 026 122
Nord Trøndelag	112 863 183	46 282 992	22 037 980	17 158 647	25 058 760	33 003 100	30 196 520		286 601 182
Nordland	188 076 951	80 632 217	49 418 640	35 343 906	48 713 928	74 025 700	58 781 940		534 993 282
Troms	124 378 614	58 933 047	33 507 900	26 874 155	34 046 151	45 229 600	37 937 400		360 906 867
Finmark	75 198 339	38 642 133	21 553 440	17 720 906	16 939 571	28 326 400	22 149 380		220 530 169
Svalbard	1 680 714	898 155	497 220	422 885	559 009	856 100	353 980		5 268 063
Internett spill	61 519 122	31 938 477	18 048 120	33 896 182	69 704 334	0	14 108 900		229 215 135
Automater (pilot)								5 000 749	5 000 749
Totalt	3 464 703 012	1 475 644 246	739 447 940	800 698 599	1 295 870 559	1 023 334 092	812 281 380	5 000 749	9 616 980 577
% av totalt pr. spill	36,03 %	15,34 %	7,69 %	8,33 %	13,47 %	10,64 %	8,45 %	0,05 %	100,00 %
Per capita NOK 1)	754,90	321,52	161,11	174,46	282,35	222,97	176,98	1,09	2 095,38
Per capita EURO 2)	90,17	38,41	19,25	20,84	33,73	26,63	21,14	0,13	250,30
Per capita USD 2)	112,05	47,72	23,91	25,89	41,91	33,10	26,27	0,16	311,01

1) SSB pr. 01.07.2004 = 4 589 608 (tilnærmet årssnitt)

*) Pilotdrift av automater ukene 35–49

2) Norges Bank's årsgjennomsnitt for 2004

EURO 1,00 = NOK 8,3715

USD 1,00 = NOK 6,7372

Spillinntekter Norsk Tipping 1948 – 2004

Nominelle beløp i millioner kroner

År	Totale spillinntekter	Lotto	Viking Lotto	Joker	Tipping	Oddsens	Flax	Extra	Andre spill *)
1948	18,2				18,2				
1949	37,4				37,4				
1950–1959	802,4				802,4				
1960–1969	1 589,0				1 589,0				
1970–1979	5 496,4				5 496,4				
1980–1989	20 804,0	4 928,7			15 563,9				311,4
1990	3 870,9	1 879,4			1 676,3				315,2
1991	4 254,1	2 482,1			1 484,5				287,5
1992	4 470,8	2 857,9			1 348,1				264,8
1993	4 659,6	2 755,6	382,5		1 253,7				267,8
1994	4 940,7	2 776,1	674,6		1 028,4	341,1			120,5
1995	5 871,8	2 996,6	805,9		935,8	530,2	603,3		
1996	6 243,4	3 111,5	910,1		879,4	567,4	635,0	140,0	
1997	6 715,0	3 116,7	836,5		916,8	598,2	620,9	600,4	25,5
1998	7 619,5	3 393,3	1 060,0		951,6	777,4	654,3	780,0	2,9
1999	8 042,3	3 469,8	1 116,2		944,9	989,0	786,1	736,3	
2000	8 277,2	3 495,2	1 276,6	130,0	915,9	996,1	748,5	714,9	
2001	8 606,6	3 517,2	1 309,5	273,1	938,8	1 137,6	684,3	746,1	
2002	9 734,3	3 610,2	1 338,9	471,8	873,7	1 846,7	798,6	794,4	
2003	9 743,3	3 537,1	1 369,8	679,4	825,6	1 613,5	895,5	822,4	
2004	9 617,0	3 464,7	1 475,7	739,4	800,7	1 295,9	1 023,3	812,3	5,0
Total	131 413,9	51 392,1	12 556,3	2 293,7	39 281,5	10 693,1	7 449,8	6 146,8	1 600,6

*) Andre spill: Måltips 1989–1994, Pengelotteriet 1997–1998, automater (pilotprosjekt ukene 35–49 i 2004)

Prisjustert til 2004 verdi i milliarder NOK	184,11	60,49	13,73	2,33	79,36	11,47	8,07	6,56	2,10
Prisjustert til 2004 verdi i milliarder EURO	21,99	7,23	1,64	0,28	9,48	1,37	0,96	0,78	0,25
Prisjustert til 2004 verdi i milliarder USD	27,33	8,98	2,04	0,35	11,78	1,70	1,20	0,97	0,31

Overskuddsutdeling Norsk Tipping 1948 – 2004

Nominelle beløp i millioner kroner

År	Samlet overskudd	Idrett	Forskning	Kultur	Helse og Rehabilitering	Statskassen
1948	5,0	3,0	2,0			
1949	10,0	4,0	6,0			
1950–1959	266,5	73,3	193,2			
1960–1969	543,6	158,3	385,3			
1970–1979	1 847,1	842,2	1 004,9			
1980–1989	7 886,7	3 431,5	2 629,2	1 223,4		602,6
1990	1 177,3	475,9	229,1	472,3		232,6
1991	1 274,8	427,4	205,8	641,6		316,0
1992	1 590,0	530,0	530,0	530,0		
1993	1 650,0	550,0	550,0	550,0		
1994	1 704,0	568,0	568,0	568,0		
1995	1 988,6	594,0	594,0	594,0		206,6
1996	2 147,0	631,0	631,0	631,0	36,5	217,5
1997	2 270,8	622,6	622,6	622,6	181,7	221,4
1998	2 433,4	667,0	667,0	667,0	207,3	225,1
1999	2 627,9	812,0	812,0	812,0	191,9	
2000	2 654,5	824,0	824,0	824,0	182,5	
2001	2 757,7	858,3	858,3	858,3	182,8	
2002	2 902,6	1 050,0	600,0	1 050,0	202,6	
2003	2 903,0	1 200,0	300,0	1 200,0	203,0	
2004	2 599,1	1 200,0		1 200,0	199,1	
Total	43 788,3	15 522,5	12 212,4	12 444,2	1 587,4	2 021,8
Prisjustert til 2004 verdi i milliarder NOK	66,89	24,18	23,87	14,49	1,70	2,65
Prisjustert til 2004 verdi i milliarder EURO	7,99	2,89	2,85	1,73	0,20	0,32
Prisjustert til 2004 verdi i milliarder USD	9,92	3,59	3,54	2,15	0,25	0,39

Verdiskapingsregnskap 2004

	mill kr
Spillinntekter	9 617,0
- Premier til spillerne	5 010,4
- Forbruk av varer og tjenester	826,6
- Øvrige kostnader	83,3
- Utviklingskostnader	72,3
+ Øvrige inntekter	145,6
Brutto verdiskaping	3 769,9
- Avskrivninger	141,1
+ Netto finansielle poster	-109,4
Netto verdiskaping	3 660,5

VERDISKAPINGEN FORDELES SLIK:

	mill kr	prosent
Stat og kommune:		
Skattetrekk (ansatte), arbeidsgiveravgift og arbeidsgivers del av pensjonskasse	101,2	2,8
Ansatte:		
Lønninger (ekskl skattetrekk)	92,0	2,5
Forhandlerne:		
Provisjon v/spill, spillerkort og premieutbetalinger	719,1	19,6
Tilbakeholdt i bedriften:		
Investeringsfond	137,1	
Tiltak vedrørende uheldig spilladferd	12,0	4,1
Formålene:		
Stiftelsen Helse og Rehabilitering	199,1	
Idrett	1 200,0	
Kultur	1 200,0	71,0
Netto verdiskaping	3 660,5	100,0

Virksomhetsstyring og selskapsledelse

Norsk Tippings virksomhetsstyring og selskapsledelse tar utgangspunkt i selskapets to sentrale samfunnsoppgaver: Skape overskudd til samfunnsnyttige formål og samtidig være statens instrument for å sikre et ansvarlig spillmarked. Selskapet legger stor vekt på god og etterrettelig virksomhetsstyring i tråd med de forventninger staten som eier og omverdenen for øvrig har til selskapet. Styringen skal ivareta de ulike impliserte parters interesser, og sikre at virksomheten totalt sett gir et positivt bidrag til samfunnet.

Eiers rolle

Norsk Tipping er et heleid statlig aksjeselskap som er underlagt Kultur- og kirkedepartementet. Virksomheten reguleres av Lov om pengespill mv. av 28. august 1992 nr. 103, med senere endringer. Restriksjoner mot pengespill har vært et prinsipp i norsk lovgivning, og det er bred politisk enighet om at adgang til pengespill skal være positivt regulert og hjemlet i lov. Kanalisering av pengespill gjennom et offentlig selskap med enerett til å tilby slike spill er blitt ansett som en hensiktsmessig organisering fordi det gir god offentlig kontroll innenfor et fastsatt lovverk. Enerettsmodellen forebygger også en uheldig utvikling av spillmarkedet som ofte følger med et spillmarked preget av konkurranse mellom aktørene, og gir meget gode muligheter for styring av markedet. I tillegg sørger enerettsmodellen med offentlig kontroll for at inntektene fra pengespill kommer samfunnet generelt til gode. Kultur- og kirkedepartementet gir tillatelse til innføring av nye spill og fastsetter spillreglene. Departementet avgjør også hvor stor andel av innsatsbeløpet som skal gå til premier. Kultur- og kirkeministeren utgjør selskapets generalforsamling. Generalforsamlingen avholdes som regel i forbindelse med Norsk Tippings årsmøte i april. På årsmøtet redegjør styret og selskapets ledelse for driften i året som har gått. I løpet av året holdes møter både på politisk og administrativt nivå, men de fleste møtene er mellom administrasjonen i selskapet og departementet. Lov om pengespill angir nærmere regler for selskapets drift i forhold til styrefunksjoner, forvaltning av selskapets midler og fordeling av selskapets overskudd. Disse bestemmelser er utdypet i egne vedtekter for selskapet, i instruks for selskapets styre og i retningslinjer for fondsavsetninger.

Styrets rolle

Norsk Tipping AS blir ledet av et styre med fire uavhengige representanter oppnevnt av Kultur- og kirkedepartemen-

tet, og to representanter fra Norsk Tipping, valgt av og blant selskapets ansatte. Med uavhengige representanter menes at de er uavhengige av overskuddsmottakerne. Styremedlemmene oppnevnes for en periode på to år. I tråd med offentlige myndigheters mål om likestilling, har det i en årrekke vært en jevn fordeling av kvinnelige og mannlige styremedlemmer. Administrerende direktør i Norsk Tipping deltar i styremøtene uten stemmerett. Kultur- og kirkedepartementet har gitt instruks til styret hvor det framkommer at styret skal fatte vedtak på fritt grunnlag etter alminnelige forretningsmessige prinsipper. Styrets oppgaver omfatter å påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, vedtekter og retningslinjer. Styret har ansvar for en tilfredsstillende organisering og forvaltning av selskapet, herunder regulering av forholdet til kommisjonærene. De skal påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll, og føre tilsyn med administrerende direktørs ledelse av virksomheten. Styret skal sende regnskap og årsmelding til departementet for godkjenning. Videre skal Kultur- og kirkedepartementet holdes orientert om prinsipielle spørsmål som er av vesentlig betydning for selskapets drift. I de årlige strategi- og planprosessene blir styret forelagt strategiplaner for vedtak på forsommeren. Styret behandler og vedtar handlingsplaner og budsjett, og er også gjennom disse prosessene en aktiv part i selskapets styring og kontroll.

Riksrevisjonen og Lotteritilsynet

Riksrevisjonen, som er Stortingets kontrollorgan og har en uavhengig stilling i forhold til forvaltningen, reviderer selskapets regnskap. Lotteritilsynet fører tilsyn med at selskapets virksomhet foregår i samsvar med lov og spilleregler. Lotteritilsynet er et direktorat og tilsynsorgan underlagt Kultur- og kirkedepartementet som forvalter og kontrollerer private lotterier og kontrollerer statlige spill i Norge.

Administrasjon og organisering

Administrerende direktør er ansvarlig for den daglige ledelsen av selskapet. Administrerende direktør ansettes av styret, som også fastsetter lønn og andre tilsettvilkår, herunder pensjonsvilkår.

En sentral del av Norsk Tippings mandat er å skape overskudd til formålene. Det krever at selskapet må ha en markedsorientert organisasjon som forstår behovene til det spillende publikum og evner å levere attraktive spill i konkurranse med andre spill og underholdningstilbud. Samtidig må strategier og tiltak vurderes opp mot de ulempene som potensiell uheldig spilladferd medfører. Denne viktige balansegangen er også førende for de prosesser, tiltak og systemer som er etablert for selskapets virksomhetsstyring og organisering.

Selskapet har foretatt organisasjonsendringer som vil gjennomføres i første halvår 2005. Den nye modellen innebærer en videreutvikling av den divisjonsstrukturen som ble påbegynt ved etableringen av automatdivisjonen Multispill i 2003. I tillegg er nå divisjonene Leveranse (infrastruktur, drift, service), Solospill (spillportefølje unnatt automater) og Salgs- og markedskommunikasjon etablert. Hensikten er å rendyrke ansvarsforhold og roller, og få skjerpet fokus på selskapets sentrale verdiskapende prosesser. Organisasjonsstrukturen er gjengitt på side 46 i rapporten.

Forhold til øvrig lovverk

I Lov om pengespill står det at aksjeloven ikke gjelder for Norsk Tipping. Det framgår imidlertid ikke hvorvidt regnskapsloven gjelder for Norsk Tipping, men selskapets styre har vedtatt at regnskapsloven skal følges så langt det er mulig. Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven), og lov om offentlighet i forvaltningen (offentlighetsloven) gjelder ikke for Norsk Tipping.

Selskapets ansatte er ikke omfattet av Lov om offentlige tjenestetvister (tjenestetvistloven) eller Lov om statens tjenestemenn m.m. (tjenestemannsloven).

Selskapet ble i 2004 underlagt lov om offentlige anskaffelser. I siste halvår er det nedlagt stor innsats for å lære opp ansatte og etablere rutiner som sikrer etterlevelse av regelverk for offentlige anskaffelser. Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) er også sentral for vår virksomhet. Selskapet legger stor vekt på å oppfylle formålet i personopplysningsloven, blant annet ved at vi ved alle vesentlige endringer av våre spill og tjenester gjør vurderinger mot, og tilpasser oss, krav i personopplysningsloven.

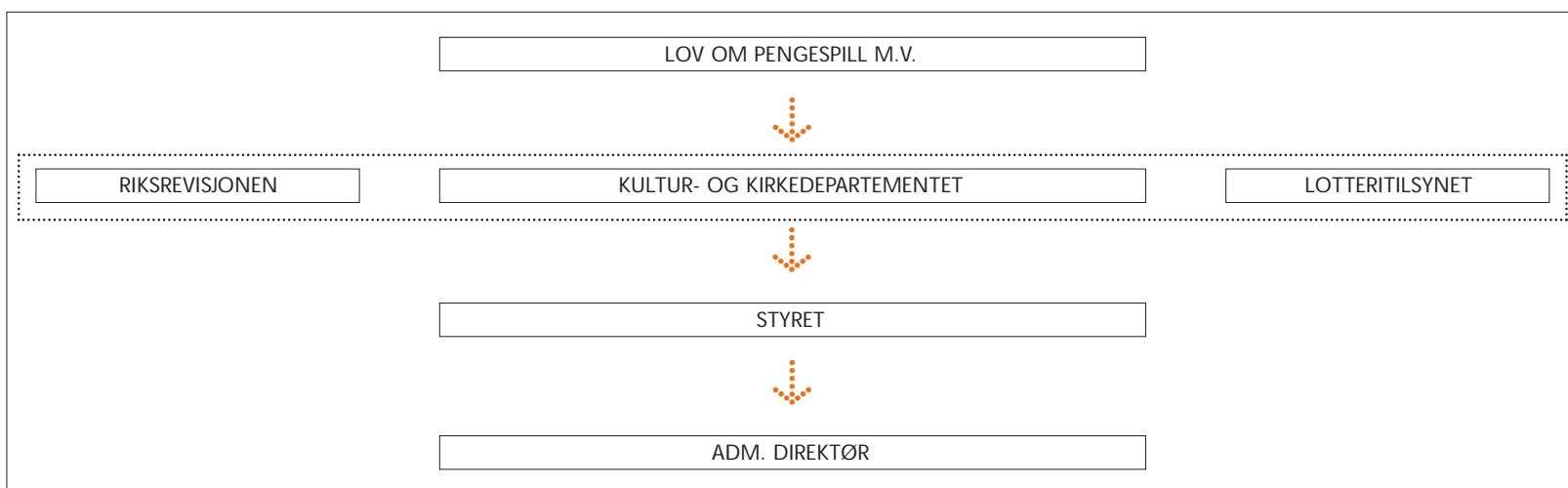
Sikkerhet, kontroll og risikostyring

Norsk Tipping har en egen sikkerhetsstab med ansvar for kontinuerlig å videreutvikle selskapets sikkerhets-, risiko-

styrings- og kontrollrutiner, og påse at disse implementeres i linjeorganisasjonen og i større prosjekter. I 2004 fikk blant annet risikostyring en mer framtrødende rolle i selskapets prosesser for strategi- og forretningsutvikling. Selskapet jobber mot en målsetting om at risikostyring skal integreres i selskapets strategi- og planprosess og bli en naturlig del av daglig drift

Norsk Tipping er sertifisert etter WLA Security Control Standards. Dette er internasjonale standarder for spillbransjen, og formålet er å sikre at virksomheter som er sertifisert har en effektiv sikkerhetsorganisering som spillene skal driftes innenfor. I standarden stilles det også krav om at det skal finnes systemer for internkontroll som sikrer god risikostyring. Det Norske Veritas foretar den årlige revisjonen etter standarden.

Norsk Tipping har etablerte rutiner for kontroll med og oppfølging av spillaktiviteten hos kommisjonærer og spillere. Unormal spillaktivitet, som for eksempel uvanlig store innsatser eller uvanlige kombinasjoner, følges opp hvis vi avdekker forhold som gjør det nødvendig. Dette gjøres både for å sikre at spillaktiviteten skjer innen ansvarlige rammer og for å sikre oss mot kriminell aktivitet (f eks. underslag/økonomisk utroskap og hvitvasking). For å sikre spillaktivitet innenfor ansvarlige rammer følges det også opp at våre kommisjonærer forholder seg korrekt til kommisjonæravtalen og våre instruksjoner for omsetning av våre spill. Likeledes er det viktig å sikre økonomisk oppgjør fra kommisjonærene til Norsk Tipping for de spill som innleveres – dette følges opp kontinuerlig. Vi følger også opp spillaktiviteten på Langoddsen for raskt å kunne iverksette tiltak i forhold til den økonomiske risikoen som ligger i dette spillet.

Organisasjon

Ledelse pr 31.12.2004

Adm. direktør
Reidar Nordby jr.

Viseadm. direktør
Jon Olrud

Direktør strategi- og forretningsutvikling
Tollef Imsdalen

Markedsdirektør
Randi B. Sætershagen

Direktør Multispill
Jan P. Strømslid

Direktør informasjon og samfunnskontakt
Peer Jacob Svenkerud

Direktør økonomi og staber
Marie Jore Ritterberg

Direktør IKT drift
Mariann Hornnes

Salgsdirektør
Thorbjørn A. Unneberg

Styret

Sigmund Thue, Lillehammer, leder
 Anni Onsager, Oslo, nestleder
 Berit Fosheim, Oslo
 Torgeir Mjør Grimsrud, Oslo
 Kjersti Langseth, Hamar
 (personlig varamedlem Reidar Aasen, Stange)
 Marit Skaugen Holmberg, Ringsaker
 (personlig varamedlem Geir Evensen, Hamar)

Øvrige varamedlemmer i prioritert rekkefølge:
 Egil Holen, Sør-Odal
 Brit Skurdal Braastad, Ringsaker

Lotteritilsynet ^{*)}

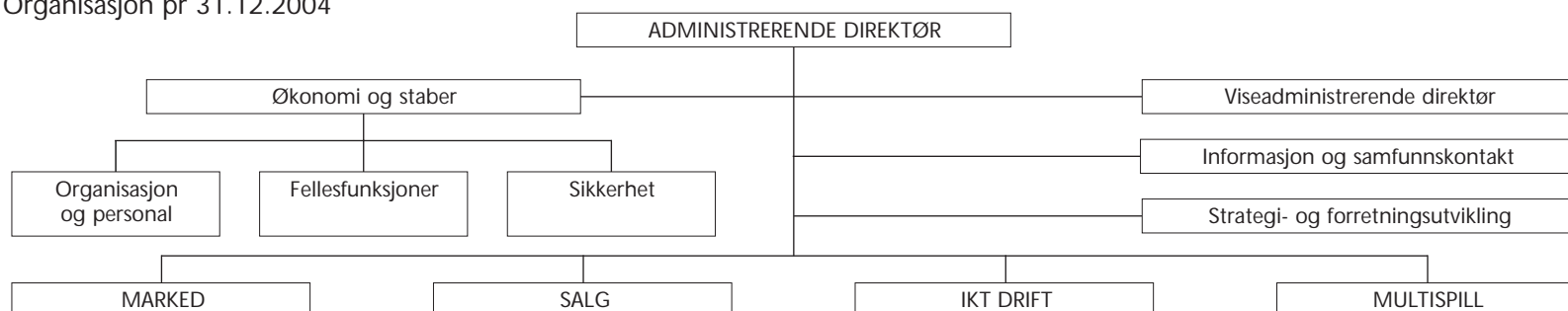
Hovedkontor Førde:
 Direktør Atle Hamar
 Avdelingsdirektør Jan Støfring

Seksjon i Hamar:
 Seksjonsleder Kaare Sveen

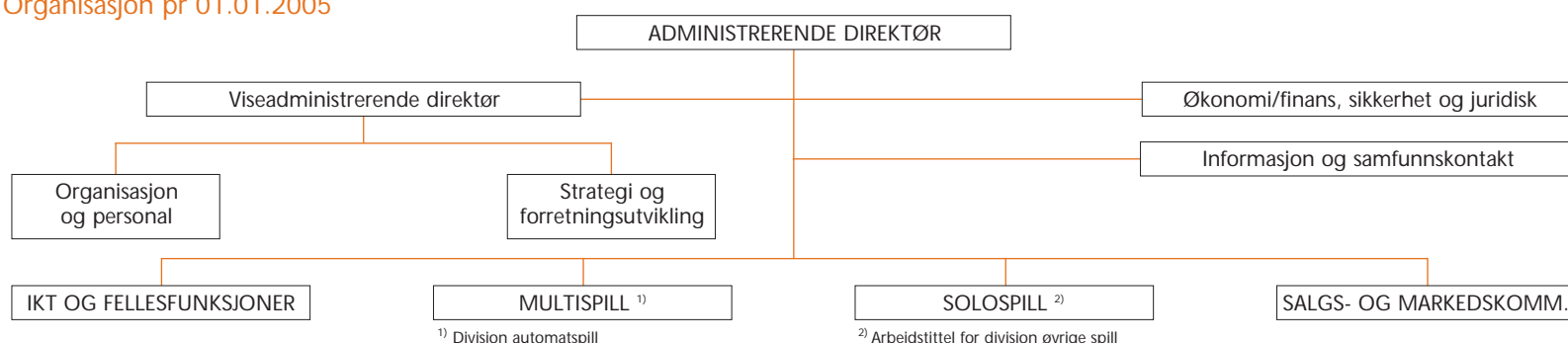
Lotteritilsynet er et offentlig kontrollorgan oppnevnt av Kultur- og kirkedepartementet, som fører tilsyn med at all spillvirksomhet i Norge foregår i samsvar med lovgivning og spilleregler.

^{*)} Lotteri- og stiftelsestilsynet fra 01.01.2005

Organisasjon pr 31.12.2004

Organisasjon pr 01.01.2005

Ledelse pr 31.12.2004

REIDAR
NORDBY JR,
Adm. direktør

JON OLRUD,
Viseadm.
direktør

MARIE JORE RITTERBERG,
Direktør økonomi og staber

THORBJØRN
A. UNNEBERG,
Salgsdirektør

JAN P. STRØMSLID,
Direktør Multispill

TOLLEF IMSDALEN,
Direktør strategi og
forretningsutvikling

RANDI B.
SÆTERSHAGEN,
Markedsdirektør

PEER JACOB SVENKERUD,
Direktør informasjon og
samfunnskontakt

MARIANN HORNES,
Direktør IKT drift

Norsk Tipping AS
2325 Hamar, Norge
Telefon + 47 62 51 40 00
Telefaks + 47 62 52 71 52
Org. nr. NO 925 836 613 MVA
www.norsk-tipping.no